XII. évfolyam 2. szám Közérdekű magazin 2008. február

Tám László: Hólepte pécsi szobrok

A fotóművész képei a 8–9. oldalon

Komlós Attila
Kappadókia
5. oldal

Antos Árpád
Erdély
12. oldal

Szarvas István
Beszélgetés Kádár Bélával
19. oldal

Kocsis József
Fennakadva őszi hálón
3–4. oldal

Regényi Ildikó
Borbála
25. oldal

Videcz Ferenc
Alku
10. oldal

Jéki László
Sötét anyag – sötét energia
21. oldal

Rónaky Edit
Aranyló sárgában
26. oldal

Motesiky Árpád
Csinyi Péter és Csinyi Márton
27. oldal

Tartalom

Kocsis József:
Fennakadva őszi hálón 4
Komlós Attila:
Kappadókia 5
Antos Árpád:
Tüke-díj ötödször 6
Mess Béla írása
Kamarás Klára versei 7
Tám László rovata:
Hólepte pécsi szobrok 8–9
Videcz Ferenc:
Alku – 2. 10
Rónaky Edit:
Szakmai alázat és szárnyalás 11
Antos Árpád:
Barangolások Erdélyben 12
Kadosa Beatrix:
A Tolna megyei Művészetért 13
Lenkey István:
Mátyás király emlékezete 14
Fiatalok oldala
Versek, próza 15
Rejtvények, varázskép 16–17
Szigetvári Krisztián: Koncert 18
Szarvas István írása
Szarvas István:
Beszélgetés Kádár Bélával 19
Czupy György: A régi Sellye
Az antidepresszánsok veszélye 20
Jéki László:
Sötét anyag – sötét energia 21
Rónai Béla:
Magyarul – magyarán
Bányai Tamás írása 22
Bányai Tamás írása 23
Dr. Vargha Dezső:
Pécs, Baranya – 1849 24
Lenkey István írása
Regényi Ildikó: Borbála 25
Rónaky Edit:
Aranyló sárgában 26
Motesiky Árpád (Szlovákia):
Csinyi Péter és Csinyi Márton 27
Szigetvári Krisztián 2/3 oldala
Rónaky Edit: Humor 28
Logika- és memóriafejlesztés 29
Az Alexandra újdonságai 30
Rádióműsor, könyvajánló 31

L. Csépányi Katalin

L. Csépányi Katalin

Káplár László Jó Ember Díj

Káplár László, a névadó

Káplár László, a 2003-ban ötvenévesen eltávozott újságíró kolléga, a jó barát, a jó ember nevének és emlékének fennmaradására jött létre a Káplár Alapítvány. Az alapítvány célja: irodalmi és kulturális értékek megőrzése, védelme, a nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése, ápolása, az összmagyarság kulturális érdekeinek védelme, a magyarországi kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység, tehetséggondozás. A kulturális teljesítmények díjazására az alapítvány a névadó személye előtt tisztelegve létrehozta a Jó Ember Díjat – melyet évente egyszer ad ki a kuratórium döntése alapján. **A Jó Ember Díjra március 31-ig lehet jelölni**. A kuratórium olyan személyek jelölését várja, akik a szívükkel látva egyszerűen csak teszik a dolgukat önzetlenül, és közben észre sem veszik, hogy milyen sok ember javát szolgálják a széleskörűen értelmezett kultúra területén. A Hetedhéthatár web-oldaláról – www.hetedhethatar.hu – elérhető a Káplár László Alapítvány honlapja. A Jó Ember díjra a jelölést levélben az alapítvány székhelyén (7761 Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24.), telefonon a 30/575-3997-es számon, e-mail-en a hethatar@hetedhethatar.hu címen lehet megtenni. (A díj Judit Hagner, Németországban élő magyar származású szobrászművész alkotása.)

Dr. Rideg Lászlóné, a 2006. évi díjazott

A kuratórium elnöke Dankházi Lajos (Budapest), tagjai: Králik Ivánné (Siklós), L. Csépányi Katalin (Pécs), Tárkányi Béla (Debrecen) – az elmúlt évben elhalálozott kuratóriumi tag, Kurucz Gyula helyére Borsós István (Pécs) kerül 2008-ban.

Varga Ilona, a 2007. évi díjazott

A Jó Ember Díj eddigi kitüntetettjei:
Káplár László posztumusz
Dr. Rideg Lászlóné (Pécs, Szociális Háló Egyesület)
Varga Ilona (Budapest, Magyar Rádió)

Mivel az alapítvány és a díj névadója, Káplár László nagy természetbarátként családjával minden évben elment a Zengőre a bánáti bazsarózsa virágzásának idején, ezért a díjátadás is ehhez az időponthoz igazodik. Ez évben **április 19-én, szombaton** 11 órakor találkoznak a Zengő lábánál, Pécsváradon a várban a névadóra emlékező rokonok, barátok, tisztelők, valamint a díjazottak.

* * *

Káplár László Emlékére Kulturális Alapítvány – Székhely: Kozármisleny, Mikszáth K. u. 24. 7761 – **Adószám: 18326859-1-02.** Aki támogatni kívánja a Káplár Alapítványt, az az **50800104-11096568** számú bankszámlaszámra utalhatja át azt a pénzösszeget, amelylyel hozzájárul az alapítványhoz, illetve csekk is kérhető, továbbá a közhasznú fokozatú alapítvány jogosult az SZJA 1%-ra is, azaz így is lehet támogatni.

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője
az OBSERVER Observer Budapest Médiafigyelő Kft.
1084 Budapest, VIII., Auróra u. 11. Tel.: 303-4744, http://www.observer.hu

Közérdekű magazin
Szerkeszti: **L. Csépányi Katalin**
HETEDHÉTHATÁR
Kiadja a Héthatár Bt. A kiadásért a kiadó vezetője felel.
Postacím: 7614 Pécs, Pf. 59.
A kiadó címe: 7761 Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24.
Telefon/fax: 72/370-264 • Mobil: 30/575-3997 • e-mail: hethatar@t-online.hu
Internet elérhetőség: www.hetedhethatar.hu, hethatar@hetedhethatar.hu
Tördelés: Edenscript Kft. 7625 Pécs, Vilmos u. 39/a., www.edenscript.hu
Előfizethető a kiadónál.
Előfizetési díj 12 számra: 1500 Ft.
Bankszámlaszám: 50100112-12005985
Készült a Bornus Nyomdában, Pécs, Közraktár u. 4-6. Felelős vezető: Borbély Tamás
ISSN-1418-1096

e.script fordítóiroda
Fordítás 6 órás 3, 2, 1 napos vagy határidővel!
1,5 Ft/karakter (+ÁFA), angol és német nyelvekről szóközök nélkül!
Nyitva: hétköznap 08.00-19.00
7624 Pécs, Hungária u. 14.
Tel./fax: 72/227-350 info@edenscript.hu

**„Amennyiben kedveli lapunkat, támogassa a Hetedhéthatárt előfizetéssel!
Kérésre postai utalványt küldünk (7614 Pécs, Pf. 59.). Bankszámlaszám: 50100112-12005985**

Kocsis József

Fennakadva őszi hálón

A meggyfa levelek korai és a szokottnál szürkébb, színekben szegényesebb őszt jósolnak; a korábbi években bíbor beszűrődések és egészében is pirosba hajló, kárminba forduló levelek tarkították a lombot, most világossárgán őszül a fa, és kopaszodik erősen. Talán a nagyon hosszú forróság miatt van így, a nyár mindenfelé megperzselte a fákat, a környező erdőkbe már a nyárközépen barnuló foltokat égetett a hőség, a meggyötört lombozat most erőtlenül kapaszkodik a gallyakba, a tövekhez közeli, satnyább levelek sárgulnak leghamarabb, és szél sem kell ahhoz, hogy szállingózó röptükkel sárga cikcakkokat firkáljanak a fényesedő levegőbe.

Pókháló feszül az egyik szélső ágvég és a közeli örökzöld kecskerágó között, ferde síkját élesen kirajzolják a beeső sugarak, olyan, mintha száradni kitett, sarkainál felcsíptetett s kifeszülő horgolt csipketerítő volna, rajta sárga fonállal hímzett szokatlan dísz, levélforma, a sárguló meggylevelek szakasztott mása: a himbálózva ereszkedő levelek egyike akadhatott fenn a háló szálai közt. Elnézem gyönyörködve, nekem tetszik ez a hímzés a horgoláson, és meglehet, a pók is így van vele, abból gondolom ezt, hogy a rejtekéből előbújva megközelíti a csapdába esett meggylevelet, megáll mellette, egészen közelről nézegeti, aztán kiderül, nem egyezik az ízlésünk: két lábával átkarolja ügyesen, megemeli óvatosan, és magasra tartva elindul vele a háló alsó széle felé; szándéka nyilvánvaló, és csakugyan: leérkezvén elereszti terhét, és néz utána elégedetten, amíg csak kiforduló, meg-megbicsakló siklórepüléssel talajt nem ér, aztán – megesküdnék rá – lábait összedörgölve megtisztítja azt a rátapadt portól, elindul fölfelé, és behúzódik levelekből eszkábált kunyhójába. Megnéztem korábban: a komfortos póklaknak három fala és teteje van örökzöld kecskerágó levelekből, pókháló szálak tapasztják egymáshoz ezeket, valóságos mestermunka, jöhet az ősz széllel, hideg esővel, megvédi menedéke.

Együtt néztük Irénnel az előbbi takarítást, és most ketten sajnálkozunk, hogy kárbaveszett a fáradsága: újabb levél akad a hálóba, ez most a felső széléhez van közelebb, az előbbinél hosszabb útra kényszeríti a pókot, ha lecipelve ettől is meg akar szabadulni. Nem kell sokáig várnunk, lassan előóvakodik, elindul, meg-megáll közben, talán felénk sandít ilyenkor, ránk gyanakodhat, senki más nincs a közelben, aki gonosz tréfát űzhetne vele, megtehetnénk, másfél méterre vagyunk tőle, bő karnyújtásra, és feltűnő érdeklődéssel bámuljuk, akár kárörömnek is vélheti az arcunkon szétáradó mosolyt bizalmatlanságában, de egészen másra is utalhatnak apró megtorpanásai, töpreng talán, miként oldhatná meg sikerrel ezt az új feladatot, gondolataiba merül, a fejét vakargatja, és nem hiába: találékonyságával meglepetést okoz. Nem indul el a háló alsó széle felé, ehelyett átbújik a ferde sík alsó oldalára, átkarolja a levelet, áthúzza magához a körkörös szálak rései közt, és ugyanezzel a mozdulattal a mélybe taszítja. Ránk néz, ehhez mit szóltok, ez lehet a tekintetében, és ringatózó léptekkel, hencegve indul a kisházába, ahonnan még visszanéz, és fölfelé álló első ízelt lába mintha fölemelt mutatóujj volna, s azt jelezné – ha mégis mi lettünk volna –, hogy elég a tréfából, érti ő azt, de ennyi volt, elég volt.

Nem tudok napirendre térni a dolog felett. Egészen különlegesen értelmes pókkal állunk szemben, fordulok Irénhez, aki zöldbabot tisztít mellettem, ő így pihen, leült kis időre a meggyfa alá, mellém, hogy ő is élvezhesse velem az őszi napfényt, ám ezt az élvezetet az nem csökkenti, hogy ő addig megfosztja a szakállától ezt a kis tálnyi zöldbabot, mire sorra kerül, majd csak aprítani kell, sokat nyer ezzel, és persze, hallja, amit mondok, és velem nevet, amikor emberi ellenpéldaként elmesélem életem első Stan és Pan filmjéből a zongora jelenetet, ahogy cipelték ketten a szűk lépcsőházban a nehéz hangszert, meg-megszorulva ügyetlenkedtek a fordulókban, megroggyanva az alul állóra nehezedő iszonyú súly alatt, egymást akadályozva és egymást okolva a sikertelenségért, már csak egy lépcső van vissza az emeletig, amikor kitekintve felismerik, hogy lett volna egy sokkal egyszerűbb megoldás: enyhén emelkedő sima szerpentin vezet az emelet hátsó bejáratához; ahelyett, hogy az utolsó lépcsőn átemelnék a zongorát, elindultak lefelé, hogy az összerűbb megoldást választhassák… Irén is látta a filmet gyerekkorában, mondja,

(folytatás a 4. oldalon)

Főtámogató

PVV Zrt.
PVV PÉCSI VÁROSÜZEMELÉSI ÉS VAGYONKEZELŐ ZÁRTKÖRŰEN MŰKÖDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

„Pécs a térképen egy város,
de nekünk sokkal több annál.”

Támogatók:

BIOKOM Kft.

Pécsi Vízmű Zrt.

BÉV Zrt.

Bázis-Art Generál

Finish 987 Kft.

Szigetvári Takarékszövetkezet

Iparos Kisvendéglő

**Netmester Produkció
www.netmester.hu**

**Következő számunk március 7-én jelenik meg
a Hetedhéthatárt az alapítástól támogató Szántó Dezső emlékére**

Kocsis József

Fennakadva őszi hálón

(folytatás a 3. oldalról)

amikor vissza-visszatér, mert közben végzett a zöldbabbal, a mosógépből kiszedte a ruhát, hozza magával, újra itthagy, kiteregeti a ruhákat, hallja ám, mondjam csak, bíztat, és messziről nevet velem az emberi korlátoltság iskolapéldáján. Micsoda mérhetetlen többlet van a pók zseniális helyzetfelismerésében, folytatom, nem lehet igaz, hogy itt alapjában véve mechanikus lefutású dinamikus sztereotípiákról van szó, melyeknek az alapja veleszületetten programozott ösztönviselkedés, inger-ingerület lánc, és hogy nagy tévedés ezt antropomorf analógiával logikus észjárásnak tekinteni, mert igenis a póknak tervet kellett kidolgoznia a falevelek eltávolítására, fel kellett ismernie a lehetséges megoldási módokat és kiválasztani közülük a legcélravezetőbbet, amely a háló lehető legkisebb mértékű rongálódásával jár, mert az elkerülhetetlen, és a leggazdaságosabban, a legkisebb erőkifejtéssel kivitelezhető; ehhez pedig alkalmaznia kellett a szabadesés és a ferde sík összefüggéseivel kapcsolatos korábbi tapasztalatait. Nem igaz, hogy helyében bármely más pók pontosan így járt volna el. Lehet közöttük olyan példány is, amelyiket cseppet sem zavarna egy vacak kis levél, ha beakad a hálóba, ücsörögne csak báván a házikójában, és hallgatná, ahogy a szél játékától hálójában meg-megzörren a vastagodó avar, mások meg cipelnék lefelé ugyanazon az útvonalon sokadjára is, vagy hajigálnák lefelé, mit sem törődve azzal, hogy minduntalan felfogja a ledobott faleveleket az alájuk feszülő háló. Ehhez helyzetfelismerés, sajátos feladatmegoldó-képesség szükségeltetik, pókintelligencia, és ez egyénileg eltérő mértékű lehet: az egyik pók intelligens, a másik meg ostoba, akár az embereknél.

– Így igaz – helyesel Irén, és a szemétgyűjtőbe önti a fa alól közben összegereblyézett falevélcsomót. – Azért én a pók helyében nem húzódtam volna vissza a pihenőhelyemre, mint aki a dolgát jól végezte, amíg ki nem javítom az összeroncsolódott hálórészeket.

Erre nem válaszolok, Irén javíthatatlan maximalista, gondolom, és azt remélem, a pók nem hallotta a szavait, nem volna méltányos vele szemben ez a kicsinyesség. Irén azonban alighanem imponál a póknak: másnapra kijavított háló közepén feszít dölyfösen. Az is lehet, persze, hogy a hálót Irén maga javította ki a sötétség leple alatt. Amikor már az otthoni dolgain túl lévén akadt egy kis ideje erre is.

Bandi András

A női lélek rejtelmei

Láttam egy nagyon nehéz darabot a Pécsi Nemzeti Színház kamaratermében. John Osborne – Nézz vissza haraggal című művét, amit Keszég László vitt színpadra Dühöngő ifjúság cím alatt. Ha a rendező szándéka az volt (és biztosan az lehetett!), hogy nyomasztóvá tegye a légkört, kitűnően sikerült. Jimmy Porter, a felesége, Alison és Cliff Lewis, a család barátja, közösen élvezi egy megszokott vasárnap minden pillanatát. Az asszonyka vasal, a két férfi újságot olvas, majd kommentál. Majd a férj, a családfő jogán mindenbe és mindenkibe beleköt. De ez már megszokott esemény, senki sem kapja fel a vizet, csak tudomásul veszik, és kész. Cliff, a legjobb barát, és a Porter páros közötti katalizátor, belefásultan tűri, hogy őt is kóstolgatja a „diplomás, fel nem fedezett zseni, aki egy sznob, kispolgári családba nősült be”. Jimmy pedig osztja az észt, olykor meg trombitán játszik. Eszmefuttatásai néha az abszurdum határait súrolják. Aztán az első felvonás vége felé belecsöppen a „családi idillbe” – és felkavarja az addigi állóvizet – Alison színész barátnője, Helena. Ő arra bíztatja a belefásult, terhes Alisont, hogy hagyja faképnél a durva, faragatlan férjét.

Körtvélyesi László felvétele

A második felvonás elején a Jimmyt megkaparintó Helena, a változatosság kedvéért épp vasal, és tűri annak a zsörtölődéseit. A történet szinte megismétlődik, kisebb eltérésekkel, nüánszokkal. Talán csak a férj partitúrája változik, egy keveset. A végkifejlet? Szinte kiszámítható. Az erősebb jellemű Helena és a csatározásokba belefáradt Cliff lelépnek, és Jimmyhez visszatér a gyerekét vesztett Alison. Aki a szívében nem érez egy szemernyi bosszút sem a férje, sem az őt elcsábító barátnője ellen. Az egymásra utaltság, a sorsszerűség, a belenyugvás, az elkerülhetetlen események sorozata zajlik le a nézők szeme előtt, akik hiába várnak megoldásra a pszicho-dráma végén. Az élet megy tovább, a mókuskerék forog.

A négy főszereplő: Jimmy szerepében Pál András, a felesége, Alisont alakító Kovács Mimi, a családi barát Cliff szerepét játszó Rázga Miklós és a Helenát megtestesítő Herczeg Adrienn kitűnően oldotta meg a rászabott, nehéz feladatot. Németh Jánosnak, Alison apjának, kissé halvány szerep jutott, ami elveszett a történetben.

Kinek ajánlom ezt a darabot? Talán azoknak, akik a szürke hétköznapok egymásutánjába belefásultak. Nem azért, mintha az feldobná őket, hanem csak a miatt, hogy lássák, van a szürke ma után is egy holnap. És azt is túl kell élni.

IPAROS KISVENDÉGLŐ

… NEM CSAK IPAROSOKNAK

Magyaros és nemzetközi ételekkel várjuk Önt.
Különtermeinkben 20-tól 140 főig rendezvényeket,
igény szerint kitelepülést vállalunk.

Pécs, Rákóczi út 24-26. Tel.: 72/333-400, 30/9373-400

Nyitva: minden nap 11.30-22.00-ig

Komlós Attila

Kappadókia – 2.

Göreme

Kappadókia egyik legismertebb és legvonzóbb települése, a Nevsehir tartományban található Göreme. A város és környéke, mely 1985 óta az UNESCO Világörökséglistáján szerepel, a természet és az ember együttélésének felülmúlhatatlan példája. A vidéket vastagon beborító vulkáni tufa valószerűtlen lepusztulási formái és az ember alakította felszín semmihez sem hasonlítható tájképet ad. Göreme lakóinak egy része ma is használja a sziklába vájt üregeket, lakásként, vagy tárolóhelyiségként. A sziklák belsejében nem csupán lakások, hanem éttermek, panziók is találhatók. A város természetes határait a kopár hegyek és a magas, fekete bazaltsapkás tufa-tornyok, a tündérkémények jelölik ki.

Hőlégballonok Göreme felett

A városban található csodálatos, festett falú sziklatemplomok egy szabadtéri múzeum részeként tekinthetők meg. Göreme a 9. századtól jelentős szerzetesi központ volt, erre utal a vallási célú „épületek” nagy száma – az épület szót idézőjelbe kell tenni, mivel sziklák belsejébe vájt helyiségekről van szó. A templomok általában kis méretűek, egy légtérrel; azonban láthatunk két nagyobb méretű templomot is. Falaikon a bizánci festészet aranykorában, a 11. században készült, meseszép freskókat vehetjük szemügyre. A freskók témái, ikonográfiájuk és díszítéseik hasonlóak, alkotóik feltehetően egyazon festőiskolához tartoztak. Az emberalakok rendkívül kifinomultak, ruházatuk szinte tapintható, arckifejezésük szomorú és szeretetteljes. A kolostori élethez tartozó helyiségek – étkező, konyhák, élelmiszerraktárak – falain kevesebb díszítés látható.

Az egyik leglátványosabb templom az Elmali (magyarul alma) templom, négy oszloppal, három apszissal. Falait teljes egészében freskók borítják: Jézus életének főbb jeleneteit láthatjuk, a középső apszis falán Szűz Mária, Jézus Krisztus és Keresztelő Szent János alakját tekinthetjük meg.

Az Elmali templom belseje (fotó: Tomás Torregrosa)

Figyelemre méltó a Szent Barbara templom, különös falképeinek jelentése a kutatók és az utazók számára egyaránt hosszú idő óta viták tárgyát képezi. A stilizált cédrusfák mellett láthatjuk az éberségre és Péter árulására utaló kakas képét, majd a kereszt felé közeledő szöcske alakját, mely a különböző emberek kereszténnyé válására utal. A számos kereszt, misztikus szimbólum – háromszögek, oszlopok, medálok és beazonosíthatatlan állatokat ábrázoló rajzok – feltehetően az első sziklafaragók munkái.

Reggel Göremében

Nem csak Göreme, hanem egész Kappadókia legnagyobb sziklatemploma a Tokali. A két, eltérő időben, egymásra merőleges irányban létrehozott templomrész alaprajza ma egy T-alakot formáz. A régebbi, 9. század elején kialakított Eski Tokali falain filmszerűen elevenednek meg a bibliai jelenetek, az Angyali Üdvözlettől Krisztus feltámadásáig. Az 50-60 évvel később kialakított Yeni Tokali freskói más stílusúak, az emberalakok nyújtottak, kifejezőbbek.

Göreme világviszonylatban egyedülálló föld alatti templomegyüttesének megtekintése után érdemes a városban is szétnézni. Kóstoljuk meg a helyi ételspecialitásokat, igyunk hozzá kicsi, jellegzetes alakú üvegpohárból török almateát, majd próbáljuk ki a vízipipázást is – mondani sem kell, sziklaüregben kialakított vendéglőben. Ha szerencsénk van, néhány helyi muzsikus régi török hangszereken játszik mindehhez aláfestő zenét, sőt ha a zenészek látják érdeklődő kíváncsiságunkat, akár mi is csatlakozhatunk hozzájuk a dob, vagy a csörgő „szekcióban”, mindannyiunk örömére.

(*A szerző felvételei, a templombelsőt ábrázoló kép kivételével*)

Egy panzió udvara. A szobákat a sziklába vájt üregekben alakították ki

A szabadtéri múzeumban

Antos Árpád

Tüke-díj ötödször Pécsett

Díjazottak: dr. Bari Istvánné és Kele Pál

Mária Terézia 1780. január 21-én kelt privilégiumlevelében Pécset szabadkirályi városi rangra emelte. Erre emlékezve a Polgári Kör Pécs Egyesület 2003-ban Tüke Alapítványt hozott létre olyan személyek kitüntetésére, akik a város fejlődéséhez példamutató tevékenységükkel jelentős mértékben hozzájárultak.

Régebben az viselhette a „tüke" címet, akinek ősei több generációra visszavezethetően pécsi lakosok voltak és szőlővel rendelkeztek a Mecseken. A tüke a tőke szóból származik.

A díjat a pécsi polgárok javaslata, majd szavazata alapján a kuratórium évenként legfeljebb két személynek ítéli. A díj egy szőlőtőkét szimbolizáló szobrocska. (Nagy méretben Pécsett, a Citrom utcában, a Főpostával szemben látható.) Fürtös György keramikus művész tervezte és a Pécsi Zsolnay Porcelánmanufaktúra készítette. A díjhoz díszoklevél tartozik és a kitüntetett is a kuratórium tagja lesz.

A Tüke Alapítvány tiszteletbeli elnöke Habsburg György rendkívüli és meghatalmazott Európai Uniós nagykövet.

A kuratórium alapító tagjai: dr. Bruhács János egyetemi tanár, Garadnay Balázs általános püspöki helynök, Halmos Gábor irodavezető, Kerényi János, a Tüke Alapítvány elnöke és Tillai Aurél egyetemi tanár, karnagy.

Eddigi díjazottak: 2004 − Angster József, 2005 − Dr. Mattyasovszky Zsolnay Miklós (1912−2005), 2006 − Dr. Rajczy Péter (1917−2006), 2007 − Dr. Toller László és Somosi László.

A Tüke-díj 2008. évi átadására január 21-én került sor a pécsi bazilikában ünnepi szentmise keretében. Ennek során elhangzott Tillai Aurél Tüke mise (Missa brevis) című műve a szerző vezényletével. A kitüntetetteket dr. Bőzsöny Ferenc, a Magyar Rádió nyugalmazott főbemondója méltatta a következők szerint:

Dr. Bari Istvánné (született: Simrák Ilona)

1908. július. 8-án született Őcsényben. A gimnáziumot Székesfehérváron végezte, majd egyetemi tanulmányait a Pécsi Erzsébet Tudományegyetemen folytatta, ahol 1934-ben magyar-latin szakos diplomát kapott.

Dr. Bari Istvánné, Ili néni egykori tanítványai között

Pedagógusi pályáját a Pécsi Ipari Leány középiskolában kezdte, majd 1952-től a Pécsi Leőwey Klára Gimnáziumban tanított magyar és orosz nyelvet. Tanítványainak száma több százra becsülhető, akik előtt a neve varázsszó volt, és mindenkinek ugyanazt jelentette: a tudást − amelyet Tőle kaptak; az empátia-készséget, a toleranciát, mások megértését − amit Tőle tanultak.

Osztályfőnökként diákjait megtanította a család szeretetére, a szülői felelősségvállalásra, melyre saját életével mutatott példát. Azon kevesek közé tartozik, aki pedagógusi pályájának hosszú évtizedei alatt valamenynyi tanítványát megkülönböztetés nélkül, egyforma szeretettel, törődéssel, odafigyeléssel kezelte. A tanítás szenvedélye számára az életet jelentette, idős kora ellenére, fiatalos frissességének köszönhetően még 80 éves korában is tanított a pécsi egyetemen latin szakos tanárként.

1988-ban Pécs városától „Pro Communitate", 2004-ben pedig Rubin-diplomát kapott.

Kiváló oktató, nevelő munkája, műveltsége, intelligenciája, munkabírása, csodálatos humora, derűje, emberek iránti szeretete, példamutató magatartása tette méltóvá arra, hogy a mai napon mindezek elismeréséül átnyújthassuk számára a pécsi „Tüke-díjat".

Kele Pál apát-plébános

1930. április 4-én született Karcagon tízgyermekes családban. A gimnázium alsó 4 osztályát a karcagi Református Nagykun Gimnáziumban végezte, majd Sopronban folytatta tanulmányait, s ott a domonkos kollégiumban lakott. Szerzetesi hivatást érezve magában felvételét kérte a Domonkos Rendbe. Épp hogy elkezdhette kolostori életét, a rendeket feloszlatták. Következtek az 50-es évek hányattatásai. A budapesti Hittudományi Akadémián megkezdett teológiai tanulmányait a pécsi Hittudományi Főiskolán folytatta, majd ennek bezárása után a Győri Hittudományi Főiskolán fejezte be. Pécsett a Mayer Ferenc Énekiskola igazgatója karolta fel, és civil hallgatóként tanult teológiát a főiskolán. A pécsi egyházmegyében talált otthonra, s itt szentelték pappá 1954-ben. Lelkipásztori szolgálatát Görcsönyben, Olaszon, Ozorán, Ibafán gyakorolta, 1965-ben került a Pécs-Gyárvárosi Plébánia élére. 1980-tól a Pécs-Belvárosi templom plébánosa. Itt vezette be a német nyelvű szentmisét, melyet azóta is vasárnaponként megtart. Testvérkapcsolatot alakított ki a grazi Belvárosi plébánia közösségével. Sokat fáradozott az épületek helyrehozatalával: a templom felújítása, a Kálvária-kápolna és a keresztúti stációk állagmegóvása, majd teljes felújítása érdekében. Az altemplomban kialakította az urna-kápolnát, jelentősen megnövelve az ide temetkezni vágyók lehetőségeit.

Kele Pál (balról), mellette Mayer Mihály megyéspüspök

Megszervezte a Belvárosi templom török alóli felszabadulásának 300. évfordulóját. Pécs városát 1943-ban a püspök és a polgármester Jézus Szíve oltalmába ajánlotta. Ennek a felajánlásnak 50. és 60. évfordulójára az általa szervezett nagyszabású ünnepségen a püspök úr megújította a város felajánlását. 2004-ben Kele Pál szorgalmazására világszenzációval gazdagodott városunk: mozgó harangtorony épült a templom mellé.

Érdemei elismeréseként 1988-ban címzetes apáttá nevezték ki, 1995-ben Pécs városa Városháza emlékéremmel tüntette ki. Hívei szeretete, a város iránti odaadása tette méltóvá arra, hogy most a Tüke-díjjal ismerjük el páratlan tevékenységét.

Mess Béla

Egy szokatlan tárlatmegnyitó

A természet- és vadászfestészet örvendetes fejlődésnek indult az utóbbi évtizedekben hazánkban. Ebből Pécs-Baranya is alaposan kivette részét. Elég, ha néhány nevet említek csak: Götz Gyula, Takácsné-Varga Júlia, Varga Pál vagy Bíber József. Ők, esetenként további művészekkel közösen is, számos tárlatot rendeztek, melyek többségének megnyitóján jelen voltam, vagy magam nyitottam meg. E tárlatok jó része a Baranya megyei Alkotó Vadászok Klubjának égisze alatt került megrendezésre.

Különleges és szokatlan volt, hogy Bíber József baranyai vadászfestő önálló tárlata, 2008. január 9-én, a Horvát Klubban (Pécs, Esze Tamás u.) nyílt meg. itt a nem túl nagy kiállító helyiségben alig több mint húsz festmény volt megtekinthető. Ezek túlnyomó többsége a természetről, az erdőről, a vadászatról szólt, ami adódik a művész polgári foglalkozásából és eddigi művészi irányvonalából. Bíber József vad-

őr (nem szeretem az erőltetett hivatásos vadász kifejezést), szenvedélyes vadász, és a természet megszállott ábrázolója. A képek közt új színfoltként jelent meg néhány festmény, mely horvát népviseletbe öltözött párokat, mint később kiderült, táncos párokat ábrázolt. Az egyiken maga a művész volt felismerhető horvát népitáncos öltözetben.

Azt hiszem, e tárlat művészi színvonalát nem is kell külön méltatnom.

Szokatlan, de örvendetes volt e tárlaton maga a helyszín is, egy nemzetiségi klub. Már gyülekezéskor feltűnt, hogy szokat-

lanul sok tizen-huszonéves fiatal volt a résztvevők között. Szokatlan volt az is, hogy Békés Sándornak, a Baranyai Alkotó Vadászok Klubja vezetőjének, a tőle megszokott, magvas megnyitó beszéde előtt a Horvát Klub vezetője előbb horvátul, majd magyarul üdvözölte a megjelenteket.

A tárlat megtekintése után, a ma már megszokott módon, az emeleten egy kis fogadásra invitálták a résztvevőket. Itt aztán további két nem mindennapi, kedves meglepetés ért mindnyájónkat. Előbb egy fiatal-középkorú férfi jelent meg egy valódi kecskebőr dudával, és néhány üdvözlő szó után horvát népi muzsikával szórakoztatta a megnyitó résztvevőit, majd átcsapott pattogó, horvát táncritmusba. És ekkor jött a legszokatlanabb, legkedvesebb meglepetés! A jelenlévő fiatalok táncra perdültek, horvát népi társas táncokat mutattak be.

A dolog nyitja abban rejlik, hogy a kiállító művész, Bíber Jóska vadász barátunk nem sváb, mint ahogy én gondoltam (der Biber hódot jelent németül), hanem horvát származású (Biber horvátul borsot jelent, mint azt ott megtudtam). Amellett, hogy fest, a felesége vezette népi tánccsoportnak is tagja a kiállító művész.

Ez a szokatlanul hangulatos tárlatmegnyitás számomra két dolgot mondott. Egyrészt azt, hogy hazánkban a nemzetiségek milyen tiszteletre méltó módon ápolják népi kultúrájukat, hagyományaikat, másrészt azt sugallják, hogy az ilyen közös rendezvények minden politikai szólamnál jobban segítik elő a különböző nyelvű és kultúrájú népek, nemzetiségek barátságát, együttműködését.

Kamarás Klára

Naiv töprengés

Mindig a régi pör: Ádám vagy Éva.
Kinek a balgasága volt nagyobb?
Mért nem a kígyót űzték ki a kertből
lángpallossal a szorgos angyalok?!
Ki kérdezte a tudás almafáját,
kincseit kinek szánja ontani…?
Most minden tudás préda e világon,
így lettünk végül Isten barmai.

Lapozz! Gondolj az evolúcióra!
Lejött a fáról és követ fogott,
kókuszdiót tört, aztán koponyát is,
új volt e játék, s tán csodálkozott,
hogy minden szerszám egyben harci fegyver:
hatalmat ad, erőt, kincset talán…
Már vérbe, szennybe fullad szép világunk…
Ember, maradtál volna fenn a fán!

Hallgassam hát papok szavát, vagy inkább
olvassam bölcs tudósok könyveit?
Az élet így is, úgy is gyorsan elszáll,
és sem tudás, sem tömjén nem segít.
Itt gyűlölet hajt embert ember ellen,
s ha lángra gyúl a Föld s az égi tér,
– vesztes vagy győztes? együtt semmisül meg,
s a komédia végleg véget ér.

Álmok útján

Szebeni Attilának

Göröngyös úton járunk,
térdig poros lábunk,
de nap süt ránk, és szívünkben
egy szivárvány ragyog.

Pálmák szigete délen
vár rád, azt hiszem, értem…
Kell egy remény, egy álomkép
s az őrző angyalod…

* * *

Ha majd a bukó nap festi a tengert,
s vérvörös habja ölel,
a parti homokban izzik a lábnyom
szellő se borzolja fel…
Mindegy, hogy alva,
mindegy, hogy ébren:
hallod a víz moraját…
Mindegy, hogy hol jársz
e szürke világban,
éveid álmát
álmodd csak egyre tovább!

Hólepte pécsi szobrok

Tám László képriportja

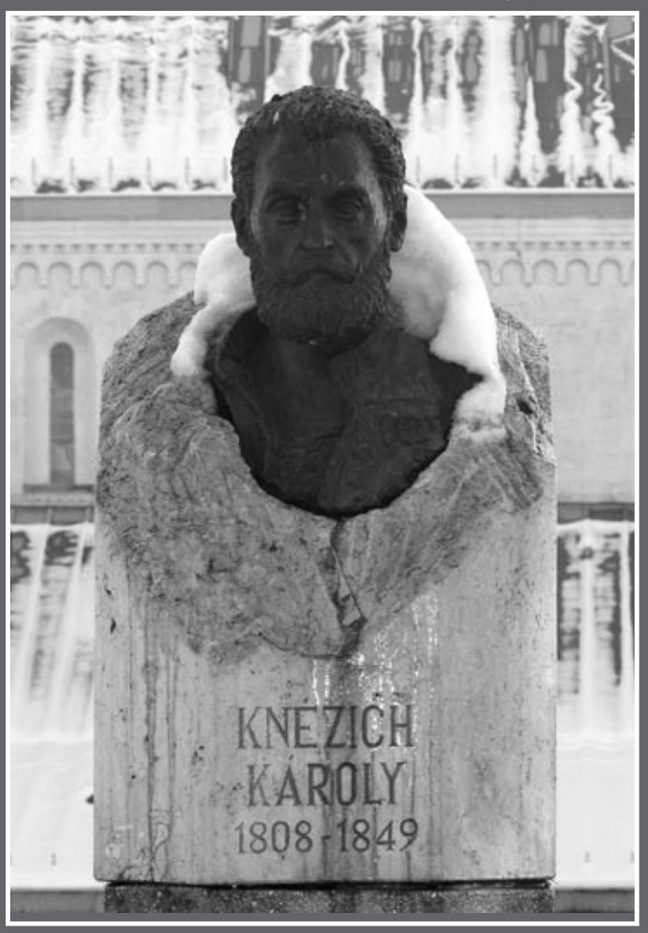

Videcz Ferenc

Alku – 2.

A rádió és az újságok zavaros, egymásnak ellentmondó tudósításokat közöltek. Aztán egy napon öles betűkkel jelent meg a hír: a Szovjetunió felmentő csapatokat küldött az ellenforradalmi lázadás leverésére. Az áruló kabinet megbukott, Kádár János vezetésével megalakult a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, amely elsődleges céljának tekinti a rend helyreállítását, a károk felszámolását, a hibák orvoslását és a szocializmus megteremtését.

Az emberek véleménye megoszlott. Egyesek helyeseltek, mások óvatosságra intettek, megint mások ellenállásra buzdítottak. A fegyveres forradalmárok kisebb egységei illegalitásba vonultak, partizánakciókat szerveztek, nyugtalanították a megszállókat és szövetségeseiket, sztrájkra, szabotázsakciókra szólították fel az embereket.

Következő vasárnap az iskolások többsége nagymise helyett a mozi délelőtti matinéjára ment. Korábbira apadt a felnőtt hívők száma is, s a kvalifikáltabb személyek ismét a nyitott sekrestyeajtón át hallgatták a plébános úr töredékesen beszűrődő szavait. A kóruson a rekedt hangú, agg kántor kínozta a harmóniumot.

A bányaüzem felazolójában duruzsoló tömeg elcsendesedett, amikor az üzemvezető és a főmérnök fellépett a sebtében, ládákból rögtönzött emelvényre. Előbbi korábban maga is kétkezi munkás volt, régi szaki, mozgalmi ember, utóbbi viszont iskolázott, az előző rendszerben „úr”, a melósok mégis őt kedvelték jobban. Minden beosztottját nevén szólította, kedélyesen, barátian, s akkor sem emelte fel hangját, nem alázott meg senkit, ha a szigorú bányatörvények előírásait betartva büntetnie kellett.

A párttitkár is jelen volt, de az elöl álló munkások között. Amióta az aknaház bejárata fölül lángvágóval eltávolították a vörös csillagot, ő sem kívánt mások fölé magasodva mutatkozni. A csöndet a főmérnök nyugodt, mégis a leghátsó sorokban állók számára is érthető szava törte meg:

– Emberek, munkatársak!

Egy csontos képű, karvalyorrú öreg bányász odasúgta szomszédjának:

– Látod, komám? Nem az igazgató beszél, mert ő csak az „elvtársak” megszólítást ismeri. Az meg most éppen kifelé megy a divatból.

A cimbora elvigyorodott, de hátuk mögül türelmetlenül lepisszegték őket:

– Elhallgassatok, nem rátok vagyunk kíváncsiak!

A főmérnök folytatta:

– Gondolom, maguk is olvasták a röpcédulán lévő sztrájkfelhívást. Örülök, hogy mégis szinte hiánytalanul megjelent a reggeles műszak állománya. Így legalább közösen dönthetjük el, mit akarunk, pontosabban mit lenne helyes cselekednünk. Az elmúlt napok eseményeit mindannyian ismerik, ezért felesleges szószaporítással nem töltöm az időt. A tisztánlátás érdekében azonban kötelességem elmondani egyet és mást. Eddig azért nem említettem, mert nem kerültünk ilyen fontos döntéshelyzetbe. Budapestről már napok óta kapjuk a kétségbeesett telefonokat: küldjük a szenet, mert nagy bajban vannak. A harcok során sok ház, sok lakás megsérült, s az embereknek nincsen fűtőanyaguk. Családok, kórházi betegek – köztük számos súlyos sebesült –, hivatali dolgozók, iskolások fáznak. Akadozik a vasúti közlekedés, szintén a szénhiány következtében. Az elektromos erőművek jelezték, mindössze néhány napra való tartalékkal rendelkeznek. Ha az elfogy, megszűnik az áramszolgáltatás. Akkor pedig – egyebek mellett – sok helyen ivóvíz sem lesz. Ugyanakkor ismerjük az ország politikai helyzetét is. Mi nem akartunk háborút, konfrontációt senkivel. Éppen ellenkezőleg, tisztességes, egyenjogú kapcsolatot minden más országgal, a Szovjetunióval is, a nyugatiakkal is. Ezért szorgalmaztuk kilépésünket a katonai szövetségből, ezért kértük az idegen csapatok kivonulását, az önrendelkezést. El kell döntenünk, miként cselekedjünk. Segítsük a nélkülözőket, a bajba jutottakat, vagy tegyünk eleget a sztrájkfelhívásnak, csatlakozzunk a bizonytalan esélyeket rejtő politikához? Várom javaslataikat, véleményüket. Szavamat adom, hogy bárki bármit mond, a későbbiek során nem kerül miatta hátrányos helyzetbe.

Másodpercekig tartó csend után itt-ott halk beszélgetés kezdődött, ami egyre inkább erősödött. Az emberek csoportokba tömörülve élénken diskuráltak, vitatkoztak. Végül egy robusztus külsejű, kopaszodó férfi elkiáltotta magát:

– Figyeljetek, munkatársak!

A hodálynyi terem felerősítette hangját, a többiek elcsendesedtek.

– Szóval, én amondó vagyok, hogy csatlakozzunk a sztrájkhoz! Tegnap este hallgattam a Szabad Európát. A nyugati segítség már Ausztriában van, csak fel kell fejlődniük, rendezni kell az erőket. Napok kérdése, hogy meginduljon az offenzíva. Ha addig kitartunk, nyert ügyünk van. A ruszkik hazamennek, Nagy Imréék visszaveszik az irányítást. Akkor a brigádommal egy hónapig dupla műszakot teljesítünk, hogy legyen elég szén mindenre.

A tömegből itt-ott helyeseltek, néhányan tapsoltak is, aztán ismét csend következett. Majd egy ősz hajú, barázdált arcú bányász emelte fel kezét, jelezve, hogy szólni kíván.

– Tessék, Jani bácsi, mondja! – bíztatta a főmérnök.

Az öreg megköszörülte torkát. Látszott, hogy nemigen járatos a szónoklásban:

– A rádiót én is hallgattam, de nem hiszek neki. A nyugatiak nem fogják kockáztatni a bőrüket miattunk. Sokat megélt, vén róka vagyok, ismerem a dörgést. Ezért amondó vagyok, dolgozzunk. A segítség annál többet ér, minél előbb érkezik. És ne feledjétek: az áram meg a víz nekünk is kell. Meg a kenyér is a családnak, amit nem kapunk ingyen, ha nem lesz fizetés. Az pedig sztrájkért nem jár. És volna egy javaslatom is: a trösztnek van jó néhány teherautója. Pakoljuk meg őket és küldjük el a fázó pestieknek, legelőször a kórházaknak. Néha a kevés is sokat ér!

A jelenlévők többsége élénken helyeselt, a mellette állók barátságosan hátba is veregették idős társukat. Ismét a főmérnök vette át a szót:

– Látom, a többség a munka mellett döntött. Akik másképp vélekednek, adják vissza márkájukat és a lámpát, nyugodtan hazamehetnek. Mint említettem, nem lesz bántódásuk. Ha meggondolták magukat, bármikor jelentkezhetnek munkára.

Nyolcan-tízen elindultak az öltözőbe, a többi csaknem kétszáz felsorakozott, hogy irányt vegyen a felvonóhoz. Kivonultak az épületből, s az üres csillesort megkerülve az aknaház bejáratához értek. Ekkor csattognipengeni kezdett felettük az aknatorony acélszerkezete, majd szinte egy időben géppuskaropogás hallatszott a közeli erdős domboldal felől. Pillanatnyi tanácstalanság után a rend felbomlott: az emberek szétugráltak, egy részük a csillék mögött keresett fedezéket, a háborút megjártak mintegy parancsszóra, földre vetették magukat. A lövöldözés kis időre megszakadt, majd újabb rövid sorozatok következtek. Néhány lövedék a felvonó kerekét találta el. Valaki elkiáltotta magát:

– Vissza, emberek! Óvatosan vissza az épületbe! Nem ránk lőnek, de az eltévedt, gellert kapott golyók nem válogatósak!

Barátunk és szerzőtársunk, **Videcz Ferenc** a Nimród 2007. évi irodalmi pályázatán különdíjat nyert a *Natura Triumfans – 12 természethimnusz szonettben* című pályamunkájával.

Rónaky Edit

Rónaky Edit

Szakmai alázat és szárnyalás

50 éves a Pécsi Művészeti Szakközépiskola

A Rókus-domb kaptatóján csak erőfeszítéssel lehet feljutni a Pécsi Művészeti Szakközépiskola messzefehérlő épületéig, mintha az út szimbolizálná azt a szép, de igen nehéz munkát, amit ebben az iskolában végeznek tanárok és diákok. Az intézmény fél évszázada a tehetségfejlesztés és a művészi alkotómunka sajátos műhelye, melyben szakmai alázatra és szárnyalásra egyaránt megtanítják az ország különböző tájairól érkező növendékeket kiváló mestereik, akik közül maguk is sokan ebbe az iskolába jártak.

Kezdetben zeneművészeti szakokon tanultak itt a diákok, aztán a 60-as évek elején képzőművészeti, majd iparművészeti képzés indult, végül 1974-től tánc tagozattal bővült az intézmény. A munka során sikerült megteremteni a művészeti szakterületek és az általános műveltséget alapozó közismereti tantárgyak egyensúlyát és tananyagaik egymáshoz kapcsolását. A nem nagy létszámú iskola családias hangulatú, a három tagozat tanárai, diákjai jól ismerik egymást, büszkék a többiek szakmai teljesítményeire is. Ilyenekben pedig bővelkednek: országos és nemzetközi versenyeken, pályázatokon, bemutatókon szép sikerrel szerepelnek, igen jók a továbbtanulási és elhelyezkedési mutatóik, hosszan lehetne sorolni a volt növendékekből lett hírneves művészeket.

Tanári életemnek tán legszebb éveit töltöttem itt. S ha mostanában elmegyek egy kiállítás megnyitójára, ahol zeneszámmal kezdenek, behunyom a szemem, és máris a „Művészeti” falai közé képzelem vissza magam, ahol valamilyen hangszer mindig szólt. (Az igazgatói iroda és a tanári szoba alatt éppen az ütősöké.) S aztán a kiállítás festményeit, grafikáit végignézve kiderül: alkotójuk hozzánk járt középiskolába, vagy növendékei kerültek ide. Meglátva egy kecsesen mozgó karcsú lányt, nyomban színpadunkra képzelem. Tizenkét éve múlt már, hogy nem járom naponta ezeket a lépcsőket, mégis minden sejtemben érzem e nagyszerű iskolának légkörét, hangulatát, szellemiségét. Magyar szakos létemre itt tanultam meg, mennyi mindent ki lehet fejezni szavak nélkül: dallammal, ritmussal, mozdulattal, egyetlen vonallal is. Ha belép ebbe az épületbe egy külső szemlélő, ámulva nézi a sok szép rajzot, grafikát, festményt, míves kerámia-, textil-, ötvöstárgyat, gyönyörködik a táncokban, színpadi játékokban, elbűvölve hallgatja a muzsikát, az éneket, az értő vers- és prózamondást, de én az ehhez vezető utat is láttam: a sok lemondást szabadidőről, sétákról, szórakozásról, finom – de hizlaló – ételekről; az erőfeszítéseket: a négy eltépett rajz utáni nekifekvést az ötödiknek, a véget nem érő gyakorlatokat a balettrúdnál, a többszöri újrakezdést a hangszeres és a kóruspróbákon, a küszködést a matekpéldákkal, a hosszú törileckékkel. Tapasztaltam, hogy a tanárok és a diákok számára nem csupán tananyag, nem csak szakma, hanem életforma a művészet, s ebbe belefér a sok küzdelem mellett a játék, a humor éppúgy, mint az alkotás öröme.

Az ünnepek, a műsorok itt nemcsak bensőségesek, meghittek, hanem mindig minőségiek, nívósak. A katartikus élményeknek esztétikai töltésük is van. Ilyen volt a jubileumi év sok-sok rendezvénye az iskola épületében és a város jelentős kulturális intézményeiben, mert a Pécsi Művészeti Szakközépiskola mindig sokszínű programmal szolgál Pécs város lakói számára is. Mindhárom tagozatnak volt olyan kiemelt rendezvénye, melyen a meghívott régi tanárok és növendékek találkozhattak egymással és a mostaniakkal, nagyon szép szakmai és emberi együttlétek, elmélyült beszélgetések tanúi és részesei lehettünk.

Füké né Walter Mária igazgatónő, Uhrik Dóra, Vida Lóránd, Ernszt András és Rajnai Richárd igazgatóhelyettesek tanárkollégáikkal, munkatársaikkal együtt úgy vezetik ezt az iskolát, hogy – az ország meghatározó jelentőségű középfokú intézményévé válva – méltán nyerte el a „Magyar Művészetoktatásért” díjat.

Az ötvenedik évforduló munkanapjain, ünnepein, találkozóin átérezhettük Martin Heidegger igazságát: „… a múlt minden egyéb, csak nem puszta elmúlás. Sokkal inkább az, amire újra és újra vissza lehet térni.”

Nívódíjas a Junior Art Alapítvány

Január 22-én a Magyar Kultúra Napja alkalmából a Baranya Megyei Kulturális és Idegenforgalmi Központban megrendezett megyei ünnepségen a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség nívódíja kitüntetésben részesült – több más szervezettel együtt – a mohácsi Junior Art Alapítvány. A civil szervezet másfél évtizedes magas színvonalú művészeti és közművelődési tevékenysége, valamint a tehetséggondozás és közösségfejlesztés terén elért eredményei alapján érdemelte ki az értékes elismerést. A díjat Köveskuti Péter, az alapítvány kuratóriumának elnöke vette át Bokor Bélától és dr. Csefkó Ferenctől, a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség alelnökeitől.

Antos Árpád

Barangolások Erdélyben – 83.

Ötödik utazás (8. rész)

Nagybánya

A Rozsály-hegység lábánál, a Zarzár folyó partján elterülő ipari város Nagybánya. Lakóinak száma száz év alatt tízszeresére nőtt. Ma kb. 150 000. Ebből 20% magyar. Jelentős bányavidék: környékén arany, ezüst, ólom és sokféle ásvány található a föld alatt.

A várost a II. Géza által betelepített, később elmagyarosodott szászok alapították 1142 körül. Ők alapozták meg a bányászatot, mely az évszázadok során a város jelentőségét fokozatosan növelte. A bányászati szabadalmakat Nagy Lajos király 1347-ben adományozta a városnak. Mátyás király 13 000 arany forintért a bányákat bérbe adta. 1468-tól pénzverde működött a városban.

Az erdélyi nagyvárosban a bányászaton kívül a mezőgazdaság is jelentős. Környékén kiváló gyümölcsök – főként alma – terem. Kellemes éghajlatán megterem a szelídgesztenye. Őszi begyűjtése hagyományos népünnepély.

Észak-Erdély legjelentősebb városának kevés műemléke van. A XV. századi Szent István templomból az 1769-es villámcsapás okozta tűzvész után csak a torony maradt meg. 35 méter magas, 4 fiatornyos, tűzfigyelő-hely volt.

A Fő téren áll a Hunyadi János által épített Erzsébet-ház. Nevét arról kapta, hogy a hadvezér halála után özvegye – Szilágyi Erzsébet – sokáig a ház lakója volt. A szomszédos házban született Lendvay Márton (1807−1858) a magyar nyelvű színjátszás jeles személyisége. Márványtábla emlékeztet rá.

A közeli sarokház egykor az Arany Sas fogadó volt. Az erdődi esküvő után Koltóra utazás közben – kocsijuk kerekének eltörése miatt – Petőfi Sándor feleségével itt töltötte első éjszakáját.

Nagybányát elsősorban a festészet iránt érdeklődök keresik fel. A nemzetközi hírű festőiskola és műhely alapítása *Hollósy Simon* nevéhez köthető, aki a közeli Máramarosszigeten született 1857. február 21-én. Münchenben kezdte festészeti tanulmányait. Első sikerei után a német városban festőiskolát nyitott, melyben sok magyar fiatal kezdte pályáját. Festő barátai – Réti István és Thorma János – rábeszélésére iskoláját 1896-ban szülőföldjére, Nagybányára helyezte át. Csatlakozott hozzájuk Ferenczy Károly és Iványi Grünwald Béla. A Zazar folyó közelében, a Klastrom réten, a Jókai dombon alakították ki műterem-kertjüket. Az alapítók különböző egyéniségek eltérő festő-stílussal. De abban egyezőek, hogy az európai irányzatokat igyekeztek meghonosítani a magyar képzőművészetben. Ők voltak azok, akik a magyar festészetben műterem helyett a szabadban festettek. Az ún. plein air festészet előfutárai voltak hazánkban.

1902-ben Hollósy Simon kivált a társaságból. A megmaradt „négyek” nagybányai Szabad Festő Iskolává alakították át közösségüket. Még előképzettség nélküli tehetséges fiatalokat és befogadtak. Czóbel Béla, Maticska Jenő, Mikola István, Ferenczy Valér, Béni és Noémi is itt kezdte művészi pályáját. 1911-ben Réti István, Thorma Jánor és Ferenczy Károly vezetésével megalakult a Nagybányai Festő Társaság. A II. világháború végéig működött a közel 100 tagból álló Társaság. Egy ideig velük dolgozott Csók István is.

A Szentháromság templom mögött található Képzőművészeti Múzeumban a festő-iskolák, műhelyek művészeinek néhány híres képét tekinthetjük meg.

Az István-torony

(A szerző felvételei)

Szilágyi Erzsébet lakóháza, a jobb oldali gótikus kapu

Lendvay Márton szülőháza az emléktáblával

Régi erdélyi fényképek Pécsett

A Mecseki Fotóklub Halász Rezső galériájában 2008. január 15-én Meggyesi György a Magyar Fényképész Ipartestület elnökségi tagja nyitotta meg KÖRTESI KÁROLY (1907. Zilah − 1979. Marosvásárhely) fényképészmester életmű kiállítását. A több száz tekercsfilmből, több ezer 10x15 cm-es üvegnegatívból, színes felvételből álló hagyatékból történt válogatás után digitális technikával készültek az A/4-es méretű reprodukciók. Zilah, Marosvásárhely, Szováta, Borszék, a Békás szoros és más erdélyi tájak, városok, portrék és csoportképek láthatók az 1930−1944 között készült felvételeken. A kiállítás február 24-ig tekinthető meg a Civil Közösségek Házában, Pécs, Szent István tér 17. szám alatt.

Kadosa Beatrix

A Tolna megyei Művészetért

„A Tolna megyei Művészetért” plakettet három Tolna megyei civilszervezet alapította: a Bárka Művészeti Szalon, a Kézjegy Tolnai Tollforgatók Klubja és a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ). A képzőművészek, írók és az értékmentők évente a Kölcsey Ferenc alkotta Himnusz születésének évfordulóján, január 22-én, a Magyar Kultúra Napján öt művészt vagy művészetpártolót jutalmaznak a Mözsi-Szabó István grafikájának felhasználásával Barsi Péter ötvösmunkájával készült, a kultúra madarát tartó és útjára bocsátó kezet mintázó ezüst plakettel.

A kuratórium tagjai, balról jobbra: Wessely Gábor (Kézjegy), dr. Saramó Márta (KÉSZ), Lönhárd Ferenc (Bárka)

A plakett-átadó ünnepségen a szekszárdi Művészetek Házában Husek Rezső zongoraművésztől Liszt műveket hallhatott a közönség, Duzmath Zsófia és Fábián Péter a Garay gimnázium tanulói tolmácsolásában a

Az Ozorai Napraforgó Dalkör

Kézjegy 2007. évi, 13. számából hangzottak el versek, a tavalyi egyik díjazott, az Ozorai Napraforgó Dalkör pedig népdalokat adott elő, s ezzel nyújtottak méltó keretet az elismerések átadásához. Az alapítvány kuratóriumának tagjai adták át a díjazottak számára a plaketteket, majd dr. Horváth Béla egyetemi tanár mondott köszönetet a díjazottak nevében, végül dr. Pálos Miklós, a Tolna Megyei Önkormányzat alelnöke buzdította a megye alkotóit tevékenységük egyre teljesebb kibontakoztatására, valamenyi résztvevőt a tehetségek munkájának, az alkotások bemutatási lehetőségei feltárásának elősegítésére.

A 2008. évi díjazottak a kuratórium indoklásával

− Dr. Horváth Béla egyetemi tanár – irodalomtörténeti kutatómunkájáért, publikációiért. A szekszárdi pedagógusképzés megha-

Dr. Horváth Béla egyetemi tanár

tározó személyisége, tanszékvezető, éveken át a szekszárdi főiskola főigazgatója volt, ma a PTE rektorhelyettese.

József Attila életművének kutatása és a gyakorlati kommunikáció a fő szakterületei. Eddig hét kötete jelent meg.

− Törő György fafaragó népi iparművész – kézműves tevékenységéért, szobraiért, emlékműveiért. Nyugállományú honvédezredes, számos I. és II. világháborús, 1848-as és 1956-os emlékhelyet díszítenek kopjafái és más faragott alkotásai.

A Don-kanyarban elhelyezett „Megbékélés kapuja” is az ő munkája. Készít kültéri fajátékokat is. Legutóbb a szekszárdi sétáló utcában kiállított betlehemi szoborcsoportja vált szélesebb körben ismertté.

Törő György fafaragó népi iparművész

− Cyránski Mária szobrászművész – alkotói munkásságáért, köztéri szobraiért. A művésznő Dunaföldváron él, munkásságával erőteljesen kötődik Dunaújvároshoz, de Tolna megyét is gazdagította alkotásaival, legismertebb műve a Gyönk főterén álló Vénusz szobor. Kisplasztikai, érmészeti tevékenysége jelentős, portréi kiválóak, tűzzománc kompozíciói méltán részesülnek sok elismerésben.

A díjazottak sora

− Gárdonyi Zoltán Református Együttes – fellépéseikért, az egyházzene népszerűsítéséért.

Az együttes „emelt szintű hangverseny kórus” minősítéssel rendelkezik, számos hazai és külföldi találkozón és versenyen szerepelt kiválóan. Két CD-n is megjelentek az általuk előadott kórusművek, főként egyházzenei darabok. Nyáron Grazban a nemzetközi kórusversenyen és az V. kórusolimpián vesznek részt, amely meghívás önmagában is szakmai elismerést jelent. Az együttes elnöke Lemle Zoltán, karnagy Naszladi Judit.

− Endreffyné Takács Mária múzeumigazgató – művészetpártoló, szervező tevékenységéért.

A Simontornyai Vármúzeum igazgatója immár több mint harminc éve. Részt vett az ozorai vár feltárásában és helyreállításában is, megkapta az Ozora díszpolgára címet.

Több mint tizenöt évig volt Illyés Gyula hagyatékának gondozója. Számos publikációja jelent meg kutatási eredményeiről, előadásokat tartott itthon és külföldön egyaránt. Simontornyán több köztéri alkotás felállítását szorgalmazta. Tizenkét éve szervezi a Simontornyai Színházi Nyár programsorozatát.

Endreffyné Takács Mária múzeumigazgató

A hagyományokat követve jövőre, amikor majd tizedik alkalommal kerül sor a Tolna megyei Művészetért plakettek átadására, az idei díjazott Gárdonyi Zoltán Református Együttes közreműködik az ünnepségen. 2009. január 22-én is szeretettel vár minden művészt, művészetkedvelőt, -pártolót Szekszárd, és a Művészetek Háza. Addig pedig egy újabb éven át örömünket lelhetjük abban, hogy felfedezzük mások önkifejezésében a magunk önkifejezését, és tehetünk is azért, hogy ebben részünk lehessen.

(A szerző felvételei)

Lenkey István

Mátyás király emlékezete

550 évvel ezelőtt, 1458. január 24-én választották királlyá a magyar nemesek Hunyadi János kisebbik fiát, Mátyást. Vele új korszak kezdődött a magyar történelemben. Megújította a bel- és külpolitikát. Keménykezű uralkodóként erős belső adóztatással létrehozta Európa első zsoldos hadseregét: a Fekete sereget, mellyel védte az országot a törököktől – többször is visszaverve támadásaikat, harcba szállt a Felvidéket dúló Griska ellen, kiverte az országból III. Frigyes német császárt, szinte mind a négy égtáj felé hadakozott, hogy hatalmát és országát megerősítse. Központosított hatalma megerősítésével biztonságot adott az egész országnak. Leszámolt belső ellenségeivel, még nagybátyját, királlyá választása egyik mozgatóját, Szilágyi Mihályt is félreállította. Nem kímélte két híres tanácsadóját: Vitéz Jánost és Janus Pannoniust sem, amikor szembehelyezkedtek vele. Uralkodása idején – minden nehézség ellenére – a hazai kulturális életben is olyan jelentős változások történtek, melyek szinte a mai napig meghatározóak: uralkodóvá váltak a reneszánsz eszmék, felépült a budavári és a visegrádi palota, itáliai tudósok és művészek terjesztették a humanizmus gondolatait, csodájára jártak könyvtárának, kézzel másolt, értékes corvináinak.

Történelmünk kiemelkedő uralkodójának személyisége a nép ajkán született történetekben a jobbágyot, a köznépet szerető uralkodó, a szegényemberek érdekeit képviselő, az országot álruhában járó, úrhoz, szegényhez egyaránt igazságos királyként jelenik meg minden esetben, s így él elevenen a nép emlékezetében a mai napig. Mátyás alakját nemcsak a magyar folklór őrzi, hanem a környezetünkben élő horvátok, ruszinok, szlovákok és szlovének mondái, meséi, dalai, közmondásai is.

E történetek számtalan változatban éltek és élnek. A 19. század második felétől többen gyűjtötték és jegyezték le őket. A 20. század második felében dr. Ujváry Zoltán, a Debreceni Egyetem néprajzi tanszékének tanára a történelmi Gömör megyében gyűjtötte a Mátyás királyról szóló történeteket. Gazdag gyűjtése anyagát 1990-ben adta közre, és mi most – a Mátyás király emlékév alkalmából – e kötetből a királyválasztásról és a királlyá koronázásról szólót adjuk közre.

Mátyás király – Virág Mihály (Mohács) fafaragás

Mátyás királlyá választása

Mátyás király, amikor még nem volt király, egy gazdánál szolgált. Egyszer kimentek szántani. Azon a napon volt a királyválasztás. Hát, mikor leültek ebédelni, Mátyás az ekét felfordította. Azt mondja a gazdája neki:

– Mér fordítod meg?

– Jobb így, olyan, mintha asztalnál ennénk!

Akkor kérdi a gazda:

– Ugyan, ki lesz a király?

– Az lesz, aki mostan vasasztalról eszik – feleli Mátyás.

– Hohó, hogy lennél te király?!

– Teszek egy próbát – mondja Mátyás. – Itt leszúrom az ostornyelemet. Ha ennek a végén egy rózsa nyílik, akkor biztos, hogy én leszek a király.

Hát, egyszercsak hajt az ostornyél vége! Nyílik a rózsa!

Akkor már jöttek a katonák, keresték a királyt. Kiabálták:

– Éljen Mátyás király! Éljen Mátyás király!

Megtalálták Mátyás királyt. Emelgették. Így lett őbelőle király.

(*Sajószentkirály, Sajó-völgy*)

Mátyást az angyalok megkoronázzák

Mátyás király suhanc legényke volt, mikor király lett. Egy gazdánál szolgált. Jó gazdája volt, szeretett ott lenni, együtt szántottak-vetettek. Egyszer mikor kint dolgoztak a határban, arra megy egy nagyszakállas öregember, mondja nekik, úgy hallotta, ma lesz a királyválasztás. A népek azt szeretnék, ha igazságos királyuk lenne, aki közülük való jó magyar ember. Hát alighogy kimondja, megvilágosodik az ég, két szépséges angyal száll lefele, egyenesen feléjök. Egy fényességes színarany koronát tartanak a kezökben. Ráteszik a fiú fejére, aztán, ahogy jöttek, visszaszálltak. A szakállas öreg is eltűnt. A gazda meg csak ámulbámul, hogy az ő szolgája lett a király. De már akkor a horkai várból ott voltak a katonák. Nagy ujjongva kiabálták, hogy éljen Mátyás király. Lóra ültették, azután elindultak egyenesen Budára.

(*Sajórecske, Sajó-völgy*)

GALÉRIA BL
Bútorok restaurálása
Tel.: 20/387-8837
FELSŐÖRS

Garázson kívül tárolónak, felvonulási épületnek, horgászháznak is használható

Alapár: 240 ezer forint + áfa

Érdeklődni lehet a 72/447-760 és a 06/30-271-9446 telefonszámokon

A mintadarab megtekinthető:

Pécsett a Kanyar u. 22. szám alatt,

Mohácson a Szőlőhegy, Csencsevár u. 5-9. szám alatt.

Molnár Szilvia

Variációk 1. – Estarc (haiku)

szemcse-látomás:
hangtalan érc ezüstöz;
éjfél-út poroz

karcolt szembogár:
lecsorgó köd fátyláról
öreg arc követ

Variációk 2. – Kifordult Hold (haiku)

szemcse-látomás:
tűzvörös érc ezüstöz:
éjfél-út poroz

karcolt szembogár:
lecsorgó köd fátyláról
torzult arc hörög

lassan lépne láb
árnynélküli nyomokba
vérre cseppen vér

ringató szavak
nincs mi védné utadat:
harapásfogoly

farkasordítón
rőt haragot lövellve
hajnalba kóstol...

Prim Péter írása

Testvéreim, a fák

Az idő kezdete óta nőnek, cseperednek, törzsükre minden évben hitvesi gyűrűt húz az idő, jelezve az itt töltött, hosszú éveket. Kezdetben parányi magok voltak a jelen lombos, zöld óriásai, kik hajdan alulról indultak, most felülről, büszkén tekintenek alá. Egykor puha száruk páncéllá szilárdult a kéregben, melytől olyan erősek ők, az időt őrző ős gigászok. Erdőt alkotva egymás mellett, délcegen vigyázban állnak és óvják az arra járót az izzó nap ezer sugarától. Koronájuk ékköve nem rubin, vagy gyémánt, hanem madárfészek, nem az arany csillog, csak a fán fürgén játszó pajkos mókusok, rázzák az ágakat.
Bármikor, ha arra járok, alattuk lépnek lábaim, egy percre elég feltekintenem és engem is átjár a büszkeség. Hatalmas, bölcs öreg tölgy, a múlt minden titkának tudója, vagy a karcsú nyár és nyír, a délceg, ünnepi fenyő mind az erdőket járó vándor édes testvérei.
Megannyi csodás művész ihletője, múzsája. Nekem egyes fákról emberek rémlenek, a lombokban arcok és érzések, rejlenek. Hatalmas totemként az égbe nyúlva, fény után kapva élnek ők csendben, némaságban. Ember nem hallott még oly szép csendet, ahogyan a fák nyugalmat énekelnek.
És ha évezredek után egy zöld óriás letérdepel, korhadt törzse állít fejfát önmaga emlékére.
Olykor vastag kérgükbe csíntalan szerelmesek karcolják nevüket, a jövő szerelmeinek hátrahagyva: itt jártunk és szerelmünk emlékét őrzi e fa. Dolguk nem egyszerű, némán tűrni, állni szépen, egyenesen, hóban, szélben, esőben vagy napsütésben. És százévek múltával az arra járó fázó vándor tüzében melegségre ébred a fában lakó őszinte lélek, erőt adva az éltető tábortűznek, majd pirkadatkor hamu képében útra kél a széllel.

Fiatalok oldala

Belényesi J. Tünde

Elmúlt

Elmúlt ismét egy év
s nem írok már
nem írok már…
Lelkem fájdalmát,
sajgó szívem jajgását
nem tudom szavakba önteni,
s nem mondhatom el többé neked
mennyire szeretlek,
mennyire szerettem ezt a Világot,
a földet, a vizet, a tüzet, a levegőt,
s mennyire szerettem itt lenni.
Nem mondhatom…

Patak Sándor

Szakadékban

I.
Karom érted tárom
Éjem érted várom

Álmomban suttogsz
sóvár fülembe
de jön a reggel
s némán ébreszt fel

Érzem hogy lángolsz
de szíved tüze
mást melegít fel
forró nyelvével

Akarlak téged
belül üvöltve
fáj a „szeretlek”
egyre csak egyre
mélyebbre csúszom
a szakadékban
és feljebb jutnom
nincs már módomban…

II.
Karom érted tárom
éjem érted várom
mégis csak vágy vagy
fájdalmas álom
elérhetetlen csillag
életem felhős egén
a hiányérzet túl nagy
és én már nem láthatlak
sztereotípiák közt
rejtőzködsz mint üzött vad
de én nem vagyok vadász
csak várlak csendben
ám te is hallgatsz
és kettőnk csendje
összecsap fejem felett…

Biztos így rendeltetett?

Szerkesztőségünk várja fiatalok rajzait, verseit, írásait a következő címeken:
7614 Pécs, Pf. 59. • e-mail: hethatar@t-online.hu

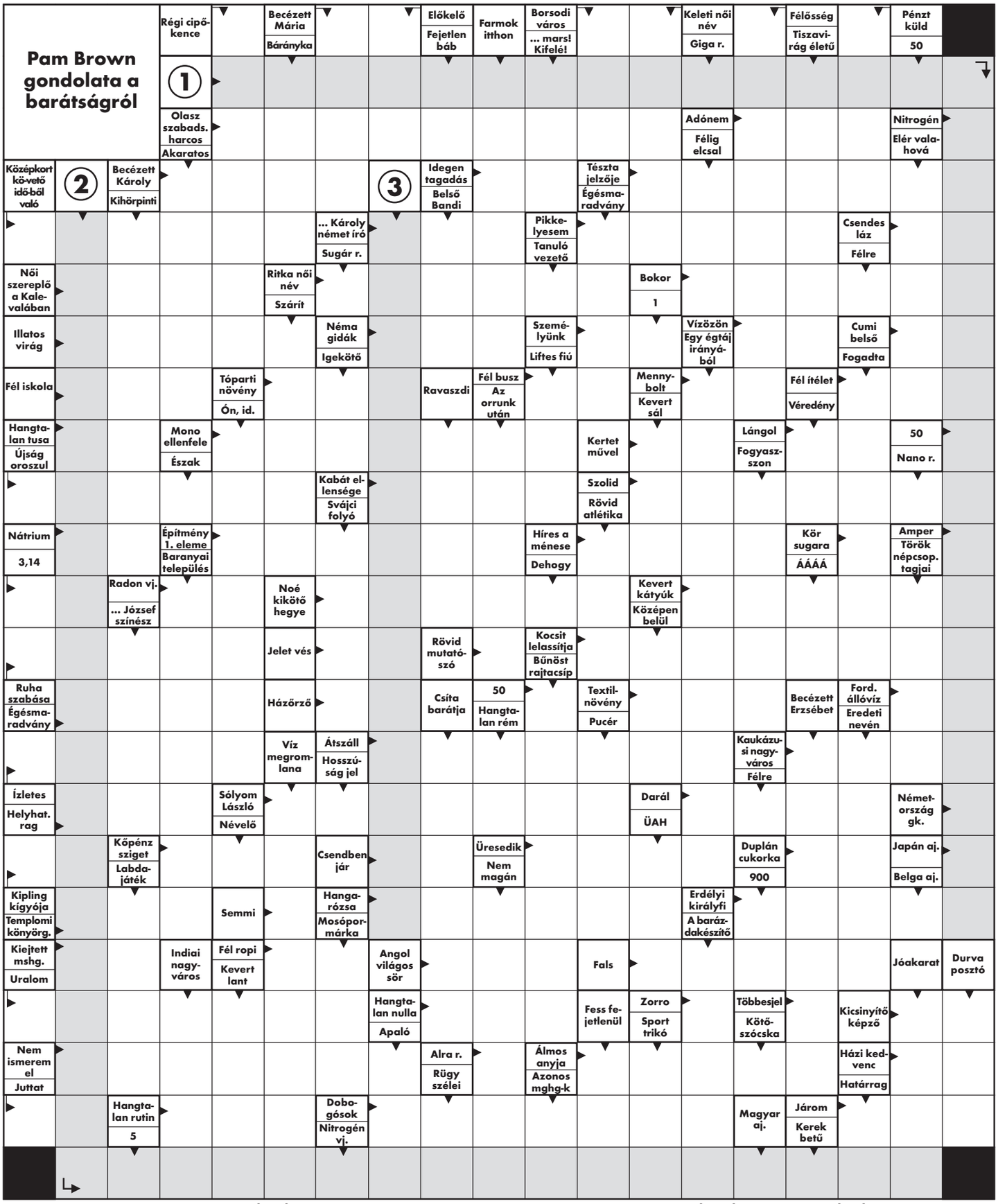

DRELICSKA ATTILA EMLÉKÉRE

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és a megfejtést beküldők közül a szerencsés nyereménye: Víz alatti csodák – A világ legszebb búvárparadicsomai című könyv. Beküldendő Pam Brown gondolata március 7-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapon vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hetedhethatar.hu).

A decemberi számunk rejtvényének megfejtése: *„A pénz egyszerre jelenik meg, mint a szabadság legerősebb és, mint az elnyomás legaljasabb eszköze.”* **(Friedrich Hayek gondolata)**

A helyes megfejtést beküldők közül Schmidt László (7632 Pécs, Nagy Imre út) olvasónk nyerte meg a Magyar Turizmus kártyát.

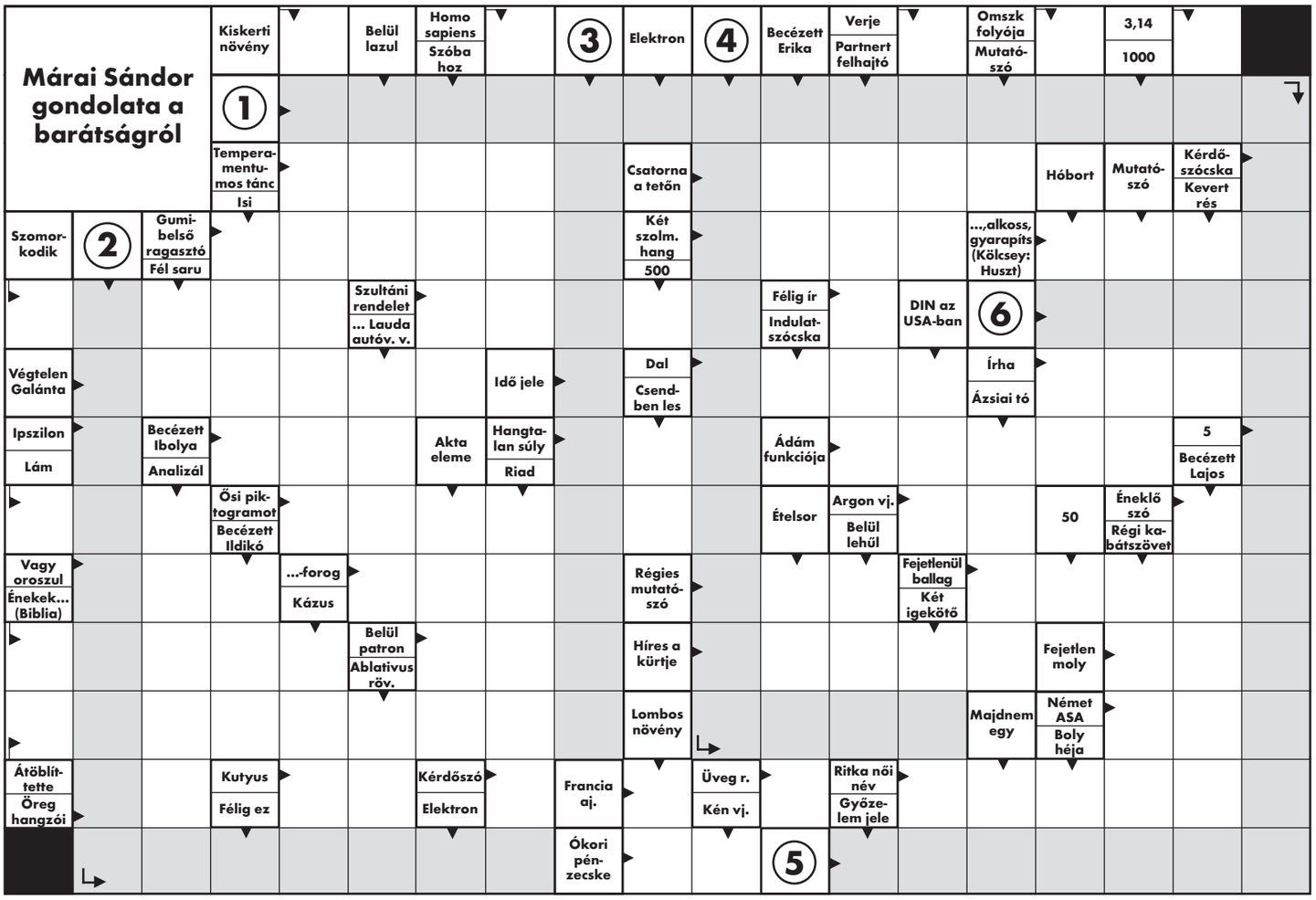

KÉSZÍTETTE: CSÉPÁNYI PIROSKA

A keresztrejtvényt helyesen megfejtők és beküldők között lapunk egyéves előfizetését sorsoljuk ki. Beküldendő Márai Sándor gondolata március 7-ig, a szerkesztőség címére (7614 Pécs, Pf. 59.) postai levelezőlapon vagy levélben, illetve az e-mail-címre (hethatar@hetedhethatar.hu).

A decemberi számunk rejtvényének megfejtése:
„A pénz túl fontos és veszélyes dolog ahhoz, hogy elköltését politikusokra bízzuk." **(Friedrich Hayek gondolata)**

A helyes megfejtést beküldők közül lapunk egyéves előfizetését Nyúlné Révfalvi Ildikó (7785 Sátorhely, II. Lajos u.) olvasónk nyerte.

VARÁZSKÉP – 231.

DR. MÁNDOKI LÁSZLÓ NÉPRAJZTUDÓS EMLÉKÉRE

Első számunktól kezdve mindegyikben található varázskép. Dr. Mándoki László néprajztudós nemcsak rendelkezésünkre bocsátotta világhírű rejtvénygyűjteményének ezen darabjait, hanem versikéket is írt hozzájuk. Ezt a hagyományt folytatva Szigetvári-Szattinger Krisztián jóvoltából ismét versikékkel jelennek meg a varázsképek.

Aki megtalálja a képben a keresendőt, kiszínezi, a képet kivágja vagy fénymásolja, és nem rest **március 7-ig** borítékba téve szerkesztőségünk címére (7614 Pécs, Pf. 59.) elküldeni, megnyerhet **50 szelet csokoládét**.

Tovatöfög a vonat tengerpart bús mezején
Zakatolva füstöt pöfög ki a tetején
*Csak **LEE ANNÁCSKA** hiányzik a kép elején!*
(Edgar Allan Poe nyomán)

A decemberi számunk varázsképén a gazembert megtalálók közül VINCZÉNÉ HUSI MAGDOLNA (4100 Berettyóújfalu, Kréta köz) olvasónk nyerte az **50 szelet csokoládét**.

EU dicséretet kapott a Magyar Nemzeti Bank

A jegybank megbízásából 2006 őszén reprezentatív felmérés készült a fiatalok pénzügyi jártasságáról. Ezt követően az MNB a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével, a Pénzügyminisztériummal és az Oktatási és Kulturális Minisztériummal közösen készítette el „A pénz beszél – Te is érted” című tájékoztató füzetet, amelyet az ország minden gimnáziumában, szakközép- és szakiskolájában közel 120 ezer diák kapott meg. A kiadvány olyan hasznos és fontos pénzügyi információkat tartalmaz (bankszámla és bankkártya használat, megtakarítások, hitelek, nyugdíj-előtakarékosság), amelyekkel a fiatalok az életbe kilépve szükségszerűen találkoznak. A kiadványt az MNB elküldte az Európa Bizottságnak, mint olyan esettanulmányt, amely a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó képzési program része. Az Európa Bizottság 2007 decemberében jelentette meg annak az átfogó kutatásának eredményét, amely a 27 tagország ezen programjairól készült. Az összesített tanulmány 180 programot azonosított. Tíz kiemelt figyelmet érdemlő kezdeményezésről ismertetés készült. A feldolgozott esettanulmány egyike a magyar anyag.

Új, online tájékoztató anyaggal jelentkezett a Magyar Nemzeti Bank. Az interneten elérhető kiadvány a „Pénzforgalomról mindenkinek” sorozat első tagja, mely a hazánkban egyre népszerűbb bankkártyákra fókuszál. A kiadvány közérthető módon foglalja össze mindazt, amit a témával kapcsolatban tudni érdemes.

A kiadvány a http://www.mnb.hu honlapon a Pénzforgalom/Kiadványok menüpont alatt olvasható.

SZARVAS ISTVÁN

Alabama Thunderpussy Firebird

Budapest, Kultiplex – 2007. november 8. – A *Firebird* az angol *Carcass* nevezetű death metal zenekar egykori gitárosának ősrock muzsikát játszó formációja. Az érdekes nevű *Alabama Thunderpussy* pedig amerikai metal zenekar, ahol az énekes posztját egy éve a doom legenda Kyle Thomas-szal töltötték be. A lelazult rock és doom metal kedvelőinek tehát igazi csemegét kínált ez a nem mindennapos összeállítás.

A szerény méretű Kultiplex-ben pontosan kezdett az előzenekar, így történhetett, hogy lekéstem a Firebird első felét. A második félidő hallatán is jó véleményt alkothattam a háromtagú csapat ténykedéséről. 70-es évekbeli egyszerű, de hatásos és érzelemdús rockzene ez; a leghangulatosabb darab talán az volt, amikor a dob és basszus mellett csak szájharmonikázott és énekelt a gitáros. A műsor többi számát is ilyen laza hangszerelésű dalok alkották, csak persze gitárral kiegészítve.

A kellemes bulizene után izgalmasabbnak ígérkezett Alabamáék jóval keményebb muzsikája. Az eszméletlen gitárzakatolásokra és az előadásmódra nem lehetett panasz. Nem vitték túlzásba a játékidőt, de egy igazán összefogott, kerek koncertet láthattunk, hallhattunk. A hangsúlyt természetesen az új lemezre helyezték a zenészek, amelyen már Kyle Thomas hallatja remek hangját. A régi dalok is új életre keltek az ő tolmácsolásában. Az erőtől duzzadó nóták úgy verődtek vissza a Kultiplex szűkös falairól, hogy csak kapkodtuk a fejünket a hangjegyek elől. A közönség örömmel vette a zenekar minden megmozdulását; énekelt, tapsolt, és várja vissza őket minél hamarabb egy kiadósabb koncertre!

SZIGETVÁRI-SZATTINGER KRISZTIÁN

MEGRENDELŐ

Megrendelem a Hetedhéthatár című közérdekű magazint

..... példányban 2008. év ..... hónaptól

12 számot
1500 forint előfizetési áron

Név:.....

Település: .....Irányítószám: .....

Utca, házszám: .....Postafiók: .....

Tel./fax: .....

Fizetés: banki átutalással – postai csekken (a megfelelő aláhúzandó)

Egyéb megjegyzés: .....

.....
aláírás

A megrendelés alapján a kiadó küldi a számlát, illetve a postai befizetési csekket.
Visszaküldendő a szerkesztőség és kiadó címére:
7761 Kozármisleny, Mikszáth K. u. 24.
Bankszámlaszám: 50100112-12005985
(Nemzetközi: HU31-50100112-12005985)

e.graphic stúdió

• Egyedi könyvek
teljes kivitelezése
akár 50-100 példányban is

• Hetilapok, periodikák
tördelése és komplett
nyomdai kivitelezése

• Színes plakátok készítése
30×60 cm méretig

• Színes és fekete-fehér
fénymásolás és nyomtatás

Nyitva:
Hétköznap 08.00-19.00

7624 Pécs, Hungária u. 14.
Tel./fax: 72/227-350
info@edenscript.hu

Szarvas István

Románia uniós tagsága szorosabb együttműködést tesz lehetővé

Beszélgetés Kádár Béla akadémikussal

Kádár Béla akadémikus, egyetemi tanár, a Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsának tagja, a Magyar Közgazdasági Társaság elnöke. 1990–94 között külgazdasági miniszter, 1991-ben az EU-tárgyalások irányítója, 1998–2002-ben OECD delegált nagykövet (Párizs), nyolc könyv és 450 tanulmány szerzője. A Budapesti Közgazdasági Egyetem és a Limai San Marcos egyetem díszdoktora, a Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztje Csillaggal tulajdonosa.

Kádár Béla akadémikussal Debrecenben beszélgettünk, a Magyar és Román Közgazdász Társaság közös vándorgyűlés első napján.

Professzor Úr! Ez a mostani tanácskozás milyen különlegességgel rendelkezik, és miben különbözik az eddigiektől?

Közgazdasági Társaságunknak van már évek óta egy nagyon következetes vonalvezetése, hogy túl politizált és a politikai indulatoktól is áthatott magyarországi helyzetelemzések közepette próbáljon objektív, tárgyilagos szakmai szempontokat tükröző helyzetértékeléseket adni az ország, a gazdaság különféle tevékenységi területeknek az állapotáról. A pártpolitikától és a különféle érdekképviseleti szervektől távolságot tartva igyekszik képességei szerint maximális objektivitást mutatni. Ez nem nagyon népszerű álláspont, de Magyarországon valamelyik bandériumba mindenkinek fel kell sorakoznia, aki kevésbé boldogtalanul akar élni: aki a szakmának van elkötelezve, az nem hangoztathat olyan téziseket, amelyek mondjuk a szakmájának a szabályai szerint nemigen védhetők. Ez az álláspont az elmúlt években is érvényesült, és most is nagyon békén megférnek egymással a különféle politikai pártokhoz, szakmai iskolákhoz tartozók képviselőinek nézetei, illetve békésen eltűri mindenki, amit a másik mond és szakmailag próbál vitatkozni. Ez sem újdonság, viszont Románia uniós csatlakozása után első ízben volt lehetőség arra, hogy ezt a vándorgyűlést a Román Közgazdasági Társasággal közösen szervezzük meg. A szomszédunkból érkező előadók, nemcsak magyarok, holnap például a Romániai Nemzeti Bank kormányzója is itt lesz. Kiszélesedik egyrészt a tematika megközelítésének a sávja is. Debrecenben rendeztük meg pont emiatt ezt a vándorgyűlést, mert Románia uniós tagsága most lehetővé tesz egy sokkal szorosabb együttműködést Erdély és Magyarország, illetve Románia és Magyarország között, amire a magyar gazdaság ugyancsak rá van utalva, mert az elmúlt tizenhat évben ez az ország volt hazánk legdinamikusabban fejlődő felvevő piaca. 1989-ben, a rendszerváltás évében négy évtizedes KGST együttműködés után a román–magyar kapcsolatok a magyar külkereskedelemben 1%-os súllyal szerepeltek, a 4%-ot ennek az évnek első felében már túlléptük, jelentős magyar tőkebefektetések vannak. Romániában a gazdaság igen dinamikusan bővül, az utóbbi időben gondot okoz a román gazdaságpolitikának, hogy a román import jóval gyorsabb ütemben bővül, mint az export. Ezt a magyar szállítók különösebben nem bánják. Ez sokáig így lesz, mert a külföldön dolgozó romániai állampolgárok valuta-hazautalásai lehetővé teszik a román külkereskedelemben egy nagyobb arányú kereskedelmi deficitnek az elviselését is.

Hozzátartozik a képhez, hogy eddig Kelet-Magyarország, Délkelet-Magyarország végvidéke volt az Európai Uniónak, határ mellett helyezkedett el. A gazdasági határok lebontása után közvetlen kapcsolatba kerülhet a rendkívül dinamikusan fejlődő romániai gazdaságnak az északnyugati részével. Ez itt is növekedésgyorsító, ösztönző hatásokat bont ki és gerjeszt különféle irányokba. Ezt a gazdasági előnyt és helyzetváltozást feltétlenül tükröztetni, kifejezni akartuk ezen a vándorgyűlésen. Ez elsődleges és eddig nem létezett szempont volt. A nagytérségi együttműködés a Kárpát-Adria térségben kialakítható, az együttműködésnek ez a magyar–román fejezete itt kapott szemléleti, elméleti táplálékot is. A másik része természetesen az elmúlt egy évben kibontakozó magyar fordulathoz kötődik. Az Öszöd után kialakult politikai helyzet ennek nyomán, ettől nem teljesen függetlenül, olyan gazdasági kényszer, amely a magyar gazdaság korábbi helyzetéhez viszonyítva új fejleményeket bontakoztat ki. Megúsztuk az állami pénzügyi összeomlást, igaz a 24. órában.

Új elem a korábbi évekhez viszonyítva a vándorgyűlés közös megrendezése, másrészt az Öszöd után kialakult politikai-gazdasági helyzetben az objektív elemzés hatása és harmadrészt a jövőbeni felzárkózás lehetőségeinek kutatása, hiszen az államháztartás összeomlási veszélyt az elmúlt évben megúsztuk. Nagyszámú javaslat hangzott el arról, hogyan lehet kilábalni abból a viharzónából, amiből még különféle okokból teljesen nem jutottunk ki. Lényeges, hogy a hiány csökkenése után milyen jellegű gazdasági-politikai koncepciók, eszközök, technikák szükségesek ahhoz, hogy most már a felzárkózás-növekedés, gyorsítás irányában is előre léphessen a magyar gazdaság.

A Vándorgyűlésen szó volt a kilábalási lehetőségekről. Elképzelhetőnek tartja, Professzor Úr, hogy ennek a konferenciának az anyaga ne egy év múlva jelenjen meg, hanem fontosságára való tekintettel egy kicsit korábban?

Képzelőerővel mindent el lehet képzelni. De tudjuk, hogy egy ilyen típusú konferencia anyagának megjelentetése, amely nem egy haszonügylet, nehezen kapcsolható fel magasabb sebességi fokozatra. Ha vigaszt merítünk abból a tényből, hogy a konferencia hétszáz, a korábbiaknál sokkal nagyobb számú résztvevője között bőven akadtak az államigazgatás és a politikai szféra képviselői is. Nem lehet kétségünk, hogy a tájékoztatás a konferenciáról, ha nem is tömegtájékoztatás, de egyéb csatornákon keresztül eljuthat a döntési szféráig. Ez eddig így történt. Bár azt nem állíthatom, hogy a reagálások túlzottan érzékelhetők lettek volna, hiszen már 2003 óta a vándorgyűlések nagyon keményen, semmilyen más szerv által nem tapasztalható kemény kritikával illették az akkori magyar osztogatási politikát és felhívták a figyelmet ennek a következményeire. Ez folytatódott 2005-ben és 2006-ban és úgy látszik a turáni átoknak van egy ilyen vetülete, hogy mindenféle hatalomnak, legyen az ipari, üzleti, politikai, csekély az abszorpciós kapacitása tudományos ismeretekkel kapcsolatosan. Tudjuk, hogy műszaki és természettudományos kutatóink milyen jelentős eredményeket érnek el alap- és alkalmazott kutatásban. Ha valaki megkérdezi: ezt az ipar hogyan hasznosítja, akkor bizony nagyon gyászos képet kapunk. Ugyanez vonatkozik a közgazdasági kutatásokra. A közgazdasági konferenciák anyagai írásban is meg szoktak jelenni, még akkor is, hogyha féléves, egyéves késéssel. Tetten érhetők, megvizsgálhatók, hogy hány évvel korábban jeleznek bizonyos fajta problémákat, irányzatokat, lehetőségeket. A napi politizálás a redukált közhatalmi tevékenységekről nem szokott tudomást venni. Ebbe beletörődni persze nem lehet, de azt is tudjuk, hogy ez nem könnyen változtatható magyar valóságelem.

Novemberben lesz a III. Tudós Világfórum Budapesten. Kíváncsi lennék milyen szerepe lesz a közgazdaságtudománynak, mert az elmúlt két alkalommal nagyon kis mértékű volt.

Ebben nem én vagyok az illetékes, hogy véleményt formáljak, jó lenne, ha a magyar-magyar gazdasági együttműködés nagyobb figyelmet kapna, de az elsődleges érdekek ma még nem ehhez kötődnek.

Visszatérve a tegnapi naphoz: én úgy gondolom, kitűnő előadások hangzottak el. Mi erről a véleménye a Közgazdasági Társaság elnökének?

Nagyon örültem, hogy a nyitó előadásoknak az alaphangja olyan színvonalat és olyan alapos problémafelvetést mutatott, amely aztán a konferencia további munkaprogramjai számára is adott egy kellő indító energiát.

Úgy tapasztaltam, hogy a megjelentek elégedettek voltak az elhangzott előadásokkal, a felvetett, felvázolt helyzetelemekkel, diagnózisokkal és terápiával. Mit tart kiemelendőnek az elhangzottak alapján?

Az volt a meglepő, hogy különböző oldalról az előadók a magyar társadalom és gazdaság problémáit hasonlóképpen diagnosztizálták. Nem volt eltérés vagy vita. A terápiaelemek lehetnek eltérőek, nem lennénk magyarok, ha nem így lenne. Egy jó diagnózisból már született jó terápia.

Czupy György

Emlékek a régi Sellyéről – 3.

1882-ben a Sellyei Egyesült Ipartársulat arra kérte a *pécsi* Kereskedelmi és Iparkamarát, hogy a kormánynál javasolja az 1872. évi ipartörvény módosítását, mely szerint önálló iparossá csak az válhasson, aki *letöltötte a tanoncidőt*, s ezután még gyakorolja 6 évig mesterségét, nagy szorgalommal és jó erkölcsi magatartással, mert a *legények sokat kóborolnak munka nélkül*, s kérték a vándorkönyv ismételt bevezetését. Az elhalálozott ipartársulati tagok végtisztességének megadása érdekében 1884-ben halottas kamrát építettek, s halottas kocsit vásároltak, az özvegyeket emelt segélyű összegben részesítették. 1896-ban az ipartársulat *önálló betegsegélyező* egyletet hozott létre, ezzel is segíteni kívántak a kisiparosok egyre súlyosbodó anyagi helyzetén.

Az ipartársulat elhalálozott elnöke helyébe 1896. augusztus 5-én Mihálovics Józsefet választották. 1900. január 28-án az ipartársulat közgyűlésén az elnök „felhívja a figyelmet arra, hogy Sellyén az 1884. évi XVII. tc. figyelembevételével *ipartestület van alakulóban*, ezzel az *ipartársulat* létjoga megszűnik. A közgyűlés mondja ki az *ipartársulat feloszlatását*, s vagyonának hovafordítását. A közgyűlés elhatározta, hogy összes vagyonával, valamint 116 iparossal *belép az ipartestületbe*. Az 1930-as évek első felében Sellyéről 135 önálló iparos, a hozzátartozó községekkel együtt 171 az ipartestület tagjainak száma. Kulturális és szórakozási céllal megalakult a „Sellyei Iparosok és Kereskedők Köre”. Az elnökök sorában nagy tiszteletnek, megbecsülésnek örvendett *Takács Lajos* ipartestületi elnök, a kiváló szaktudású *cipészmester*. Ebben az időszakban Sellye jegyzője 1863-tól *Szűcs Károly*, aki a jegyzői állást 16 éves korától tölti be, kinek nevéhez alkotások egész sora, a modern, szép községgé fejlesztés fűződik. Például 1873-ban a képviselőtestület tornaszerek beszerzéséről tanácskozik, kiegészítik a tanítók fizetését. 1841-ben került Sellyére *Gyulai György tanító*, aki 42 évig tanított Sellyén kiemelkedő eredménnyel. A hívek 200 forint pótlékot szavaztak meg számára, de ezt az összeget átvállalta a város képviselőtestülete. Gyulai György a Bach korszak után már két nyelven kezdett tanítani. 1885-ben került Sellyére *Bodonyi Nándor*, aki egy emberöltőn át vezető jegyzője volt az iparosságnak, író, művész volt egy személyben, hivatalos intézkedés nélkül bevezette a magyar nyelvet az uradalmi „német iskolába”, az ő tanítóskodása idején, 1904-ben építették fel az új iskolát, és *szervezték a tanítónői állást*. Amikor 1876 októberében miniszteri rendelettel Sellyét végleg visszaadták Somogy vármegyétől Baranya vármegyének, akkor ragasztották a nevéhez a Baranya szócskát (Baranya-Sellye), de ezt a nevet az 1900. évi helységnévrendezés megváltoztatta, és ismét visszakapta ősi nevét, Sellyét.

1887-ben megalakul és 1888-ban kezdi meg működését a *sellyei önkéntes tűzoltó testület*, melynek szervezője, a megalakulásától kezdődően elnöke *Mátyus Sámuel*, sellyei uradalmi kasznár.

Európai szintű figyelmeztetés az antidepresszánsok erőszakot okozó hatásáról

Az Európai Gyógyszerértékelő Ügynökség (EMEA) a mostanáig legerősebb figyelmeztetést bocsátotta ki az antidepresszánsok gyermekkori használatával kapcsolatban, miután klinikai vizsgálatok feltárták, hogy e szerek esetében „18 éves kor alatti betegeknél fokozott az öngyilkossági kísérlet, az öngyilkossági gondolatok és az ellenséges viselkedés (jellemzően erőszakos magatartás, ellenkezés és düh) veszélye”. Ilyen figyelmeztetés a Magyarországon forgalmazott, ilyen típusú szerek betegtájékoztatóira is fel kellett, hogy kerüljön.

Az Állampolgári Bizottság az Emberi Jogokért Alapítvány megkereste az Országos Gyógyszerészeti Intézetet a betegtájékoztatók módosítása miatt, s válaszukból kiderül, egyes esetekben ez már megtörtént, de néhány szernél még nem. Felmerül az a kérdés, hogy vajon elegendő-e csak a betegtájékoztatókon feltüntetni a figyelmeztetéseket, amit a beteg már csak akkor ismer meg, mikor kiváltotta a sokszor méregdrága antidepresszánsokat. Hiszen felírásukkor a legtöbb esetben semmiféle információt nem kap a pszichiátertől.

Az antidepresszánsok világszintű eladása 2002-ben meghaladta a 19,5 milliárd dollárt, s világszerte körülbelül 17 millió gyermeknek írnak fel valamilyen pszichotróp (tudatbefolyásoló) szert. Az Állampolgári Bizottság az Emberi Jogokért – egy nemzetközi szervezet, amelynek feladata a pszichiátriai visszaélések feltárása – mind nemzetközileg, mind Magyarországon régóta dolgozik azon, hogy felhívja a figyelmet a pszichiátriai szerek erőszakot okozó hatásaira. Az Egyesült Államokban történt iskolai lövöldözések jelentős részében olyan iskolások mészároltak, akik a gyilkosságok idején antidepresszánsokat szedtek. Magyarországon is hosszú a listája azoknak az eseteknek, amikor előzőleg pszichiátriai kezelést kapott emberek követtek el értelmetlenül erőszakos cselekményeket.

Noha az Egyesült Államok Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Szakhatósága (FDA) tavaly már kibocsátott hasonló figyelmeztetést az USA-ra vonatkozóan, az EMEA döntése Európában precedens értékű. „A pszichiátriai szerek veszélyes mellékhatásai a nagyközönség előtt általában nem ismertek, ezért fontos, hogy a most kiadott hivatalos figyelmeztetés széles körben nyilvánosságot kapjon” – mondja Dobos János, az Állampolgári Bizottság az Emberi Jogokért Alapítvány elnöke.

További információ:
Állampolgári Bizottság az Emberi Jogokért Alapítvány
Tel.: 06(1) 342-6355, 06/70-330-53-84
Fax: 344-45-88
Levélcím: 1461 Budapest Pf.: 182
info@cchr.hu, www.cchr.hu

Jéki László

Sötét anyag – sötét energia (2. rész)

Kitartóan keresik a sötét anyagot a fizikusok. Mértékadó becslések szerint a világegyetem anyagának mintegy 22%-a sötét anyag. Azért sötét, mert nem bocsát ki fényt, sem másféle, számunkra érzékelhető sugárzást. Sötétnek nevezhetjük azért is, mert egyelőre a sötétben tapogatózunk mibenlétét illetően. Ugyancsak ismeretlen jellege miatt kapta a sötét jelzőt az az energia, amely a gravitáció ellen hatva a világegyetem egyre gyorsuló tágulását okozza, ennek arányát 73%-ra teszik az össztömegben, így mindössze 5% marad a világegyetem látható, ismert összetevőire, a csillagokra.

A sorozat 1. részében bemutattuk a sötét anyag lehetséges alkotórészeit és a megismerésükre indított fizikai kísérletek egy részét. A 2. részben folytatjuk a feltételezett WIMP (Weakly Interacting Massive Particle, gyengén kölcsönható, tömeggel rendelkező) elemi részecskék kimutatására törekvő többi kísérlet bemutatását. A földi mérések után megkezdjük az égi jelek keresésének ismertetését.

* * *

Az Egyesült Államokban Minnesota északi részén a Soudan bányában szintén mélyen a föld alatt várja a WIMP részecskéket a CDMS kísérleti összeállítás (CDMS – Cryogenic Dark Matter Search). A detektor germánium és szilícium rétegekből áll, ezeket az abszolút nullához egészen közeli hőmérsékletre hűtik le. Ha egy WIMP részecske beleütközik egy atommagba, akkor az energiaátadás miatt parányi mennyiségű hő jelenik meg. Ezt a hőemelkedést és a kilökött elektronok által keltett töltésváltozást figyeli a detektor. Tavaly ezt a detektort is kibővítették, a korábbi 1 kg helyett már 4 kg germániummal dolgoznak.

Olaszországban is egy földalatti mérőrendszerrel láttak munkához a fizikusok. A XENON10 detektor a Gran Sasso alagútban kapott helyet 1400 méter mélyen, egy 10 km-es alagút végén. 15 kg folyékony xenont töltöttek tartályba. Ha egy WIMP a xenon atommagba ütközik, akkor ebben a rendszerben is fény villan fel és szabaddá válik néhány elektron. Az összehasonlító vizsgálatok szerint a XENON10 mérőrendszer ötször olyan érzékeny, mint a CDMS, de eddig ők sem észleltek WIMP részecskét. 60 nap alatt 10 további vizsgálatra érdemes eseményt regisztráltak, de később ezek zavaró háttér jeleknek bizonyultak. A kutatók akkor látnák igazoltnak a WIMP-ek létezését, ha legalább 15 olyan részecske eseményt sikerülne rögzíteniük, amire semmilyen más magyarázat sem adható. Hamarosan nagyobbra cserélik a detektort, 60 kg folyékony xenon, az eddigi mennyiség négyszerese kerül a tartályba. Japánban, Kamiokában már építik az XMASS detektort, gömbalakú tartályában 800 kg folyékony xenon várja majd a részecskéket. Angliában is épül egy xenon detektoros mérőrendszer (Zeplin-III), az első eredmények 1-2 év múlva várhatók. Az olasz Gran Sasso alagútban a Nobel-díjas Carlo Rubbia vezetésével argon detektorra bízzák majd a részecske detektálást, ez lesz a WARP kísérlet (WIMP Argon Programme).

1997-ben és 2000-ben a Gran Sasso alagútban a DAMA kísérletben WIMP részecskék észleléséről számoltak be a kutatók a Science hasábjain. Detektoruk 100 kg nátrium-jodid kristályrendszer volt. Az észlelt felvillanások száma szezonális változást mutatott. A magyarázat szerint a galaxis WIMP felhőt bocsát ki és a Naprendszert állandó WIMP szél éri. A Föld a Nap körüli pályáján mozogva periodikusan belemegy a nyalábba, majd eltávolodik tőle. A DAMA kísérlet eredményeit másutt nem sikerült reprodukálni, a fizikusok többsége nem is fogadja el az eredményt, valamilyen mérési hibát gyanítanak. 2003-tól már a továbbfejlesztett, 250 kg-os detektorral mérő DAMA/LIBRA kísérlet gyűjti az adatokat.

Egy amerikai szakmai tanácskozáson májusban a 170 résztvevő több mint fele arra fogadott, hogy öt éven belül sikerül észlelni sötét anyag részecskéket. A nagyszámú, eltérő technikát alkalmazó kísérletre utalva Rocky Colb professzor úgy vélekedett, vagy megtudjuk öt éven belül, hogy a mi sötét anyag, vagy sohasem fogjuk tudni.

Égi nyomok keresése

2007. januárban tették közzé a sötét anyag eloszlásáról készített első, háromdimenziós térképet. A világegyetemben a közönséges (világító) anyagnál ötször-hatszor több sötét anyag közvetlenül nem észlelhető, jelenlétét csak gravitációs hatása alapján lehet kimutatni. Létezéséről az első közvetlen bizonyítékot 2006-ban a két galaxishalmaz összeolvadásából formálódott Lövedék-galaxishalmaz anyageloszlásának elemzése szolgáltatta. Az újabb vizsgálatban a NASA Hubble-űrteleszkóp felvételeit földi megfigyelésekkel egészítették ki. A vizsgált égterület nyolcszor nagyobb volt a telehold területénél. Mintegy félmillió távoli galaxis alakját mérték ki, a távoli galaxisokból érkező fényt az útja közelébe eső sötét anyag gravitációs hatása kissé eltéríti, a gravitációs lencsehatásból meghatározható a sötét anyag tömege. A sötét anyag laza hálózatot alkotó hosszú szálas szerkezetek formájában helyezkedik el. A közönséges anyagból álló galaxishalmazok a sötét anyag szálak találkozási pontjainál, vagyis ott csoportosulnak, ahol a legsűrűbb a sötét anyag. A térkép a világegyetem történetének második felét tárja fel, ebben az időszakban a láthatatlan tömeg az idő múlásával a gravitáció hatására egyre sűrűbb csomókba koncentrálódott, így az eredmény igazolta a szerkezetek kialakulásának elméletét. A sötét anyag csomósodásának felderítése hozzájárulhat a tömegvonzás ellen ható sötét energia mibenlétének tisztázásához.

Csaknem teljesen láthatatlan, vagyis sötét anyagból álló galaxist fedeztek fel. Az első megfigyelés évekkel ezelőtt történt, mostanra zártak csak ki minden más lehetséges magyarázatot. A titokzatos VIRGOHI21 galaxis a Virgo galaxishalmazban található, mintegy 50 millió fényévre tőlünk. A látható galaxisokban több az anyag, mint amennyi látható, a sötét anyag halo (gyűrű) alakban veszi körül a galaxist. A hideg sötét anyagra vonatkozó számítások szerint több sötét halonak kell léteznie, mint látható galaxisnak, vagyis lehetnek sötét halok csillagok nélkül, ezek a sötét galaxisok. Brit, francia, olasz és ausztrál csillagászok a hidrogén 21 cm-es rádiósugárzását mérve keresték a sötét galaxisokat. A VIRGOHI21 100 millió naptömegnyi, semleges hidrogénből álló hatalmas felhő. A galaxis rotációs sebességéből azonban kiderült, hogy a galaxis tömege ezerszer nagyobb, mint a hidrogén tömege. Ekkora anyagtömeg csillagformában jól látható lenne, de semmiféle látható nyomot nem találtak. Sötét galaxisok valószínűleg akkor keletkeznek, ha az anyag sűrűsége túl kicsi ahhoz, hogy csillagok formálódhassanak.

A Tejutat körülvevő sötét anyagról 2000-ben a MACHO kutatócsoport azt állította, hogy nagyjából 20%-át a MACHO objektumok teszik ki. A MACHO (massive compact halo object) megnevezés kis méretű, optikailag nem látható égitesteket takar, valószínűleg ősi, kiégett törpecsillagok, tömegük nagyjából fél naptömeg. A galaxis láthatatlan tömegének többi részét a gyengén kölcsönható nehéz részecskék (WIMP) adják. Az EROS-2 kutatócsoport szerint a MACHO hányad maximum 7% lehet, de valószínűleg ennél sokkal kevesebb, tehát a halo sötét anyagát csaknem teljesen WIMP részecskék adnák. Mindkét kutatócsoport a mikrolencse-hatást mérte. Egy távoli csillag fénye megváltozik, napokra, hetekre vagy hosszabb időre kifényesedik a csillag előtt elhaladó MACHO objektum tömegvonzásának hatására. A MACHO együttműködés 6 év alatt közel 12 millió csillag fényét mérte ki a Nagy Magellán Felhőben és 17 MACHO égitestet észlelt. Az EROS-2 együttműködés keretében 60 millió csillagot figyeltek meg, és egyetlen MACHO objektumot azonosítottak. A kutatók csak a legfényesebb 7 millió csillagnál keresték a mikrolencse-hatást.

(folytatjuk)

Bányai Tamás

M. A. Joros: Megesik az állattal is

A Joros alapítvány jóvoltából Rácból ordította B. T. Amás

Meleg téli estéken csak odakint volt hideg. Idebent a kályhában apai nagyanyám fűtött sokáig élő akácfával, amit a felfeszített vagonokból loptak a helybéliek. Ezek a vagonok vakvágányon vesztegeltek, s csak a vak nem látta meg a bennük rejlő lehetőséget, ami abban nyilvánult meg, hogy két dolog is megszűnőben volt: a vasút meg Jugoszlávia. Szüntelen csak nagyanyám rakta tűzre a fát, minek folytán odabent meleg volt téli estéken is.

Még úgy is, hogy Copfka néném állandóan nyitva hagyta az ajtót, nehogy nagyapám odafagyjon a kút kávájára. Ami mégis megtörtént. A vaskályha árasztotta meleg ugyanis képtelen volt felvenni a harcot a jégcsapok csápjaival, amelyek fagyott lelkük minden gonoszságával markoltak az erejét veszíteni látszó melegbe, s úgy roppantották azt össze, mint a montenegrói Cérna Góré puszta kérges vasmarkával az éretlen diót. Így aztán a meleg nem is érhetett el nagyapámhoz, aki áthajolva a kútkáván a múltat akarta kibogarászni a mélyre apadt békanyálas vízből, ám a múltat még ő előle is eltakarta az acélossá keményedett és a békanyálat sötét pálcikákká fagyasztott jégpáncél.

A jövőt aztán végképp nem láthatta, egyszerre érte el az agy és fagyhalál, alig néhány órával a halottkém érkezése előtt. A halottkém megsimogatta nagyapó kihűlt testét, és azt mondta: halottkám. Mert akkoriban ínséges idők jártak, olyannyira, hogy még az olykornéha elhunytakat is kellő tisztelettel becézték, és a dinár többet veszített értékéből, mint az általa kiszorított víz súlya, hóttakhoz is csak márkáért lehetett hozzájutni, a halottkémnek meg nem voltak márkát küldözgető sváb rokonai. Viszont hozott egy kismalacot márka helyett. Egy élő és visítozó kismalacot. Siratóasszonyokat már nem is hívtunk, elégnek bizonyult a malac sivalkodása. Mondta is anyám, aki mindig mindenre gondolt, még azokban a nehéz időkben is, hogy idejönnek vinnyogni, aztán még felfalják ezt a serdületlen kocát. Azt meg én sajnáltam volna, mert a szopósmalac egy szemvillanást is lekörözö pillanat alatt úgy a szívemhez nőtt, mint Koslató Bandi bácsi szívéhez a peacemaker, amiről ugyan kiderült később, hogy lopott holmi, áldott jó szívének szüksége sincs rá, ám attól még úgy működik, mintha szemérmetlen tisztességgel boltban vette volna. Elvégre a kacskakezű Karcsúf Pityu is lopott Zastavával járt az eszéki ócskapiacra, ahol egyedül a származása okán Svábbelinek csúfolt cipőárus, egyben a környék egyetlen Mercedes tulajdonosa ócsárolta csak a jugoszláv autóipar büszkeségét.

(folytatás a 23. oldalon)

Rónai Béla

Magyarul – magyarán

Szabálytalan szóalkotás

Némi túlzással haladó hagyománynak tekinthetjük azt, hogy a kormányfő vagy valamelyik minisztere egy-egy új, eddig ismeretlen szóval ajándékoz meg bennünket, illetve édes anyanyelvünket. Egy kissé vissza kell mennünk a múltba, hogy Bokros Lajos szavaival együtt az újat idézhessük: „Szükség van arra, hogy ezt a túlburjánzó, *hatékonytalan* államot lebontsuk.”

Miért érdemel figyelmet a *hatékonytalan* szóalak? A *hat* igéhez mint szótőhöz előbb a gazdag tartalmú *-ékony* képző járul, majd az így létrejött *hatékony* szóalakból a *-talan* fosztóképzővel alkotott új szó, a *hatékonytalan*.

Mind a két képző elvileg termékeny, de egymás mellett való használatuk mégis helytelen, mivel jelentésük tulajdonképpen kizárja egymást. A csak igei alapszóhoz járuló *-ékony* képző ugyanis az alapszó jelentette cselekvést az adott dolog tipikus, állandó tulajdonságaként nevezi meg: *hajl-ékony*, *tanul-ékony*, *feled-ékeny*. A *-tlan*, *-tlen*; *-talan*, *-telen*, *-atlan*, *-etlen* képző igéhez és névszóhoz egyaránt járulhat: *meggondol-atlan*, *önz-etlen*; *bátor-talan*, *gyermek-telen* jelentése az alapszóval megjelölt cselekvés, dolog (személy), tulajdonság hiányát mutató, úgynevezett fosztóképző. Tehát egy szóalakon belül nagyon furcsa, szokatlan egy dolgot állandósággal felruházni, és egyazon szón belül egyúttal meg is fosztani ettől a tulajdonságtól. Ez így fából vaskarika. Meglehetősen szokatlanok volnának a *képlékenytelen*, *féltékenytelen*, *fáradékonytalan*, *fogékonytalan* stb. alakok. De mindegyiknek megalkothatjuk a tagadó alakját: *nem féltékeny*…, esetleg negatív értelmű határozószóval, melléknévvel: *kevéssé hatékony*, vagy *kis, csekély hatékonyságú*.

A magyar nyelv szóvégmutató szótárában nincs is olyan fosztóképzős alak, amelyben a fosztóképző előtt az *-ékony, -ékeny* állna. Ennek ellenére a kifejezés – legalábbis egyes értelmiségi körökben – észrevehetően terjed. Mivel ráadásul magas presztízsű csoportokról van szó, további terjedése szinte biztosra vehető, a nyelvi humor eszközeként. Ellensúlyozásul a rádióban így hangzott el egy vezérigazgatónak a nyilatkozata: „A magyar gazdaság nem hatékonytalan, hanem kevéssé hatékony.” Így már a nyelv belső törvényeinek ismeretében a nyelvápolók, nyelvvédők is megbarátkozhatnak vele.

A *nyelvműveletlenség*, a *stílusérzéketlenség* ugyancsak fosztóképzős alakok. Használatuk szokatlan ugyan, de hatásos, expresszív, és nem ellenkezik nyelvünk belső törvényeivel.

Czinege Bt. – Értékbecslés, vagyonértékelés
20/9232-234, fax: 72/212-334 – Pécs, Csárda u. 13. 7627

(folytatás a 22. oldalról)

Mivel a malacnál tartottam, meg kell mondjam azt is, hogy bár soha nem ódzkodtam a parasztoktól, magától a paraszti munkától úgy viszolygok, mint Juljána néném a pesti poloskától, ami egy távoli rokon csomagjával érkezett és jobban csípett a bogyoszlói paprikánál. Az egyetlen paraszti munka, amit igazán kedvemre valónak talált ki a magasságos, az a kondás. Az is csak azért, mert a kondás környezetében mindenki disznó, csak ő nem. A kondásra csak akkor vonatkozik a korpa közé keveredőket jellemző bácskai közmondás, ha ő maga is disznólkodni kezd a falu főutcáján, mint ahogy volt is erre példa Drégics esetében, aki a farkát mutogatta a kocsma előtt. Ez a ténykedése megosztotta a falu népét. Volt, aki azt mondta, kicsi, mások szerint ormótlanul nagy; a lányok egy része hüledezett, másik része meg fitymálta a fitymát. A rossz nyelvek aztán ki is kezdték Drégicset, mondván, közszemlére kilógatott fütyülője tette tönkre az egykor oly szépen virágzó Jugoszláviát, mert a horvátok azt állították, láttak ők már ennél sokkal szerbet is; a macedónok szerint még elővenni is macerás, míg a szerbek véleménye az volt: akik látnák, összefosnyák magukat, ez viszont a bosnyákokra volt sérelmező. És ebből lett a galiba, ami azután irdatlan sebességgel oda vezetett, hogy a Jugoszláv Népköztársaság oszlani kezdett, mint a többhetes, le nem jegelt hulla. Ennek első jele volt, hogy a Tito Marsall utca tábláját valaki egy gomolygó felhős éjszakán átpingálta Tito Mars El! feliratra, noha akkor már mindenki tudta, vagy legalábbis sejtette, hogy az egykori partizánvezérnek még az emléke is halóban van, s csupáncsak vergődik, mint hal a hálóban.

Az oszlás elől menekült el az én, nálam ugyan egy picivel kórosabb jóbarátom, Jószó is, akit még jó szóval sem tudtak marasztalni. Mi, kölykesebbek irigyeltük merészségét, hogy idegen léghajón akar szolgálni, holott még luftballont is ritkán látott.

Nem is mertük álmodni, hogy egyszer majd visszatér. Azt, hogy elment, bosnyákul úgy mondják: ode. Ó, de vissza is jött, így ez már ode-vissza, még akkor is, ha Zágrábban ragadt a horvátoknál.

Én akkor már a malackámat babusgattam, hiába figyelmeztetett Maruszja, ne malackodjak annyit, mert nem lesz jó vége. Nem is lett. Nem tudom, a szopósnak mi köze a sorozáshoz, mégis tény, hogy engem is megszopattak, a postás kihívóan nyújtotta át a behívómat.

Az újoncokat a Petar Metyava nevét viselő kasz árnyába szállították. Később, amikor az újoncokból régencek lettek és a nevek is megváltoztak Jugoszláviában, ez a laktanya felvette a világéletében békességet hirdető Petar Mev Atya nevét. A békétlenség azonban még így is áradt e katonai táborból, mint az olajhabos víz a Lesva patakból tavaszi áradás idején. Hogy is lehetett volna béke ott, ahol még egy nyelvet sem beszéltünk? Nyelvünknek ezt a béklyóját még egy liter pálinkováccal sem tudtuk feloldani, ez még annak sem sikerült, aki albán volt a talpán vagy már olyan vén volt, hogy szlovénnek is beillett. Pattogtak a szerb vezényszavak, ahogy gumilabda pattog a kapufától három lépésre a szarbogyókkal dúsított pályán.

A szerbek azt még elnézték volna, hogy lajbijukról leszakad egy gomb, de azt már nem nézhették tétlenül, hogy Szlovénia szakad le róluk. Igyekeztek is tenni valamit, holott Rézbicska bácsi figyelmeztette őket. Ez olyan baj, mondogatta, amire Jefrinek sincs mije. Jefri a patikus volt, és sok mindenre volt valamije, de erre még neki sem. Mert Szlovénia olyan, mint a széklet. Ha egyszer kipottyant, se magától, se erőszakkal nem fog visszatüremkedni. Erőlködni meg a széklet előtt kell, ilyenkor már késő. De Rézbicska bácsira még Biróczki sem hallgatott, bele is tenyerelt a szarba.

Aztán persze jöttek a horvátok, ők is le akartak szakadni, mint a bombatalálatot kapott és rozsdaette vaspánton lógó erkély az ötödik emeletről. Le is szakadtak, és pont a mi nyakunkba. Hiszen a behívó a horvátok miatt jött, noha nem ők küldték. A mi régiónkból ott volt náluk Jószó barátom, aki idegen régiós tanácsokkal látta el őket, s magyarázta nekik, mi a különbség a vályog meg az aknavetés között.

Miránk a szerbek tartottak igényt, azon az alapon, hogy előbb volt Bácska, mint Szerbia, és nekünk illik védeni az ősrégi földet. Ki is adták a jelszót: Gyerünk fiúk, Vuko vár! És vittek.

Lett is nagy sopánkodás, szegény kis malacom együtt visítozott a szomszéd asszonyokkal, egyedül a bátyám őrizte meg hidegvérét, ami a mínusz húsz fokban olyan könnyen ment neki, mint a faluszéli Liljanának a szeretkezés. Csitítgatta is a vénlányokat.

– Mit vannak úgy oda? Mundérba bújtatják, nem kondérba főni. Ha jó nagy mundért adnak rá, meg sem találják benne. Se maguk, se az usztasák. Elég, hogy a szerbek megtalálták.

Időközben Manci néni abbahagyta a kárécsolást, s ahelyett olyan gyorsan vetette magára a kereszteket, hogy az őszi búzát vető brigádtagok is megirigyelhették volna. Manci néném rögtön meg is bánta tettét, röstellette, hogy szégyenbe hozta a brigádtagokat, akiknek búzavetéskor is csak a lányokon jár az eszük, meg a szerelmeskedésen, amire Manci néni ma már csak nagyon ritkán gondolt.

Én egymagam álltam a jajongó fehérnép között, malackámat szorítottam magamhoz, s azt kívántam, bárcsak jönne egy terrorista, aki úgy el tudná téríteni a gondolataimat a szerb hadseregről, akár egy repülőgépet a felhőtlen égről. Mi lesz velem? Csak ez járt az eszemben. A horvátok lőnek, a végén még belémszalad egy golyó, ahogy Jani szaladt Zastavájával az árokba, amikor meglátta járgánya előtt a hegyikecskét.

És mi lesz a malackámmal? Ki viseli gondját? A gond nem népviselet, a gazdagok nem is ismerik, hogy mindenki csak úgy magára öltse. A bőre még csak hagyján. Láttam én már disznóbőr cipőt. De a gondja?

Aztán már nem volt mese, mint a mesekönyvekben, jött értünk a zajc, és menni kellett. Ez a zajcsináló vitt minket a laktanya poklába, ahol mindjárt a megérkezésünk után kezünkbe nyomták a felmosórongyot. Nem volt sok bonyodalom, rögtön tiszta vizet öntöttek a folyosó kövére, azt kellett feltörölnünk. Utána meg kicsavarni a rongyot, ahogy a szerbek szerették volna a szlooregeket, a sorvadtakat, a macerás dónokat, a fosnyákokat, a halbánokat, a cérnabelű gorácokat, még Ovina herceget is, meg mindenki mást, akik úgy akarták zsugorítani Nagy-Szerbiát, mint Radics máját az alkohol.

Az első horvát akna becsapódásával jöttem rá, hogy becsaptak bennünket. Ez bizony nem szarvaskaland a Zöld szigeten vagy a telecskai dombok között, ez inkább hasonlít az erdőtűzre Travnikban. Mi meg nem vagyunk eltévedt báránykák, és a hereliszt szezonja is elmúlt. Nem tollas a kígyóm, hogy palira vegyenek. Sokáig akarok élni, mint ahogy akácfáink is teszik, belőlem bizony nem lesz régészeti lelet.

Le is léptem, mint óvatlan gyerek a járdáról. Hajnalka combjai között szerettem volna meghúzni magam, csakhogy ott már nekem nem jutott hely. Más volt a karbantartó, de hidrát még akadt a közelben. Azzal bíbelődtem egészen addig, míg meg nem jelentek az amerikai bombázók. Attól kezdve nem volt maradásom. Nyilvánvalóvá vált, hogy mindenki leszakad Szerbiáról, nekem sem maradt más választásom.

Álomkóros éjszaka bújtam át a határon, és figyelmeztető tábla nélkül is tudtam: ez már Magyarország, ami már régen leszakadt és azóta is őrzi szakadt állapotát.

Itt minden szép és minden jó, csak a malackám hiányzik. Szegény malacka még mindig vár. De megesik az állattal is, hogy hiába.

Dr. Vargha Dezső*

Fejezetek Pécs, Baranya történetéből 1849-ben – 2. rész

Pécs és a vármegye meghódolása

A délvidéki súlyos hadi helyzetet jellemezte az a tény, hogy 1849. január 24-én hajnalban az itteni császári csapatok vezére, gróf Nugent császári tábornok már Szentlőrincnél állomásozott, innen küldött értesítést Pécs szabad királyi város tanácsának arról, hogy a vármegyét csupán előcsapataival szállta meg, mivel a lakosság nagyobb részét „királyi pártszínezetűnek találta". Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy erélyes hangon követelje azt a városi tanácstól, hogy képviselőjét a további utasításainak átvételére küldje hozzá. A vármegye hiteles képviselőjeként maga Perczel Imre másod alispán jelent meg Szentlőrincen, aki az utasításokat meghallgatván azt a hódoló okiratot adta ki a vármegye nevében, amelyben a testület hódolatát fejezi ki az új császár, a fiatal I. Ferenc József iránt, és a bécsi udvarhoz hű lesz. Ezt követően a helybéli notabilitások közül ezt a hódoló okiratot hetvenen (!) írták alá, és a vármegye egész területén körözték. Pécs középületeire pedig 1849. január 30-án kitűzték a fekete-sárga birodalmi zászlót, és a császári csapatok még ugyanazon a napon megszállták Eszék külvárosait!

A császári hadak főparancsnoka, Windischgrätz herceg február 20-án császári biztosnak nevezte ki itteni hű emberét, a volt főispán ifj. Majláth Györgyöt, a császár hűségét kimutató Perczel Imrét pedig első alispánnak. Kinevezték a hasonló szellemű új tisztviselői kart, akik a királyi biztosnak esküdtek föl I. Ferenc József és a birodalom szolgálatára. Ez a gyors meghódolás megmutatta a gróf Batthyány Kázmér vezette ellenzék nehéz helyzetét, és azt, miért nem érhettek el átfogó eredményeket az ellenállás megszervezésében és a Batthyány-kormány támogatásában.

Maguk a császári csapatok is bevonultak a vármegye székhelyére, Nugent tábornok fővezéri megbízásának igazolását, az ún. „Armee Bulletin"-t pedig közhírré tették. Ekkor a város polgármesteri teendőit Müller Ferenc látta el, akivel levélben közölték a megadás feltételeit. Ezek szerint kötelezettséget kellett vállalniuk a csapatok ellátására és be kellett vezetniük a rögtönítélő bíráskodást. A helyi fegyveres testületek lefegyverzését rendelték el azonnal és teljes mértékben, föloszlatni rendeltek minden kaszinót, klubot, minden más egyesületet, és minden helyi sajtóorgánum negyedéves anyagának elkobozását is elrendelték. Kikötötték továbbá azt is – és ezzel a városi törvényhatóság önállóságát csökkentették –, hogy ezen túl politikai jellegű üléseket nem tarthat a város tanácsa, és a már jelzett módon kell föllobogózni a középületeket, de még a templomokat is!

A császári statárium szövege

„Császári és Királyi Katonai Térparancsnokság Pécs Szabad Királyi Város Tanácsának. A rögtönítélő bíróság felállítása rangkülönbség nélkül mindenkire hirdettessék ki:

1. Ki a népet a Császári és Királyi (Cs. Kir.) Hadsereg ellen fegyverbe szólítja, kényszeríti vagy önmaga fegyvert fog.
2. Ki a népet Őfelsége tekintélye ellen bármi módon felizgatja.
3. Ki a népet személyi vagy vagyon bátorság veszélyeztetésére izgatja vagy azt önmaga megsérti.
4. Ki a népet a fegyverek visszaadásától visszatartja.
5. Ki az Őfelsége által feloszlatott országgyűlés határozatát avagy az országgyűlés által alkotott Honvédelmi Bizottmánynak vagy bármely hatóságnak rendeletét teljesíteni akarja vagy teljesíti.

Kelt Pécsett február 3-án 1849. m. báró Schottendorfer őrnagy."

A császári őrnagy ugyanis február 1-től lett a város katonai térparancsnoka. A megfélemlítés pedig olyan sikeres volt, hogy még olyan fegyvereket is beszolgáltattak, amelyek már akkor sem számítottak azoknak, legfeljebb muzeális értékűek voltak!

A „visszarendeződés", Eszék föladása

Közben a forradalmi kormánnyal ellenséges nemzetiségi körök igyekeztek kihasználni ezt a katonai helyzetet arra, hogy számukra kedvező eredményeket harcolhassanak ki a helyi magyarság rovására. Bogdánović szerb ügyvivő a császárvárosban az egyenesen az orosz követet kérte meg arra február 5-én, hogy nyújtson támogatást nekik a császári udvarnál a tekintetben, hogy a szerb vajdasághoz Baranyát is csatolják hozzá! Nikolits Izidor magyar királyi helytartósági titkár pedig február 12-i memorandumában azzal a javaslattal állott elő, hogy az egész vármegyét csatolják Szlavóniához!

A császári csapatok megszálló hatalma teret engedett önkényüknek is. A már addig is dicstelen szerepet játszó Hardegg vasas ezred lovasai – bosszút lihegvén a pécsváradi lefegyverzésükért – az ebben részt vett pécsieken álltak bosszút. Megsarcolták őket 4000 forinttal, több letartóztatás mellett pedig a „főbűnös" Vizi István orvost előbb 50, majd 25 botütéssel sújtották. Batthyány Kázmér elkeseredetten írta meg Kossuth Lajosnak: „Baranyában mint másutt találkoztak gyáva s hazaáruló tisztviselők, kik ahelyett, hogy ellenálltak volna az ellenségnek hódoltak szolgálatnak. Ez által terjednek proclamátiók hírek rendeletek." A szabadságharchoz hű erők csekély erejű nemzetőrséggel Mohácsig hátráltak, Majthényi József alispánnal és Kocsis István városkapitánnyal együtt. Azonban itt sem volt nyugtuk, ugyanis február 8-án a császári hadsereg egy-egy század lovas és gyalogos katonája megszállta a mezővárost. Nem csoda tehát, ha február 6-án a vármegye császári biztosa azt az üzenetet küldte Windischgrätznak, hogy Baranyában megtörténtek a szükséges rendszabályok a „törvényes rend" helyreállítására.

Pécsett a megszálló császári katonaságot a belvárosban szállásolták el. Ez a tény nem kis terhet rótt az akkor 15 000 lakosú városra: minden házra átlagosan 30-40 beszállásolt katona jutott! Közben ifj. Majthényi György sem „tétlenkedett" a megyeszékhelyen: elbocsátotta a forradalom eredményeként 1848. május 28-án választott tisztikart, és császárhű elemekből új városi vezetőséget, az ő elnevezésével „beltanácsot" állított a város élére. Február 12-én pedig futótűzként terjedt el az igazán rossz hír: az áruló tisztikar föladta Eszék várát!…

---

* A Pécsi Városszépítő és Városvédő Egyesület szakosztályvezetője

Lenkey István

„Szeretlek titeket, mind, szavak, mert általatok élek!” (Őri István)

Ez a mondat lehetne összefoglaló esszenciája a közelmúltban Miskolcon megjelent antológiának, melyet az ottani ötéves Irodalmi Rádió adott közre.

E születésnap jó alkalom volt arra, hogy Zsoldos Árpád főszerkesztő és munkatársai az elmúlt öt év termésből válogassanak. 350 szerző több ezer művéből közel félszáz alkotónak több mint 200 versét, 30 prózai írását és 4 egyfelvonásos művét vehetjük kézbe. A szerzők között megtaláljuk lapunk munkatársai közül Kamarás Klára, Kaskötő István, Lazarev Oleg A. és Lelkes Miklós verseit, a nemrég Mohácson és Pécsett író-olvasó találkozón személyesen is megismert Fecske Csaba Madách-parafrázisát és a mohácsi Báblics László Fülöp két versét is, akinek a HegyiBeszédesek füzetei sorozatban megjelent gyűjteményét lapunk már ismertette, s közölte néhány versét is.

A kötet hat egységre oszlik. Egy-egy fejezet az Irodalmi Rádió műsorgyakorlatának és ehhez kapcsolódó sokrétű közreadási formának (felolvasó-est, színpadi műsor, netkötet, versCD, versfüzet) szempontjai szerint épül fel, s végül bemutat néhányat az új szerzők közül. A gyűjteményt a szerzők fényképe zárja önmagukról valló soraikkal.

A különböző műfajú és formai megoldású alkotásokban megfogalmazódnak naponként átélt emberi érzéseink és élményeink: a szeretet, a szerelem, az egymásra figyelés, a természet és az évszakok szépsége, a fanyar humor, a félelem, az öröm, a bánat, a fájdalom, a betegség és a halál gondolata is.

Megtudjuk, hogy az Irodalmi Rádió felolvasó estjein Miskolcon, a Nyilas Misi házban a szerzők is jelen vannak, és vallanak magukról.

A Rádió vezetői 2004-től folyamatosan írnak ki pályázatokat – lehetőséget adva minél több szerzőnek, s törekszenek arra, hogy a sikeresek műveiket minél szélesebb körben megismertethessék – önmaguk és a rádió előadóinak tolmácsolásában – felhasználva a technika adta sokféle lehetőséget. Hetedhéthatárba, országhatárokon túlra is eljutnak rádióadásaik.

A kötet jó áttekintést nyújt annak az öt évnek minden kezdeményezéséről, próbálkozásáról, ötletgazdagságáról, mellyel nyilvánosságot biztosítanak mindazoknak, akiknek a vers, a próza, az egyfelvonásos művek egy magasabb életminőséget jelentenek – sok-sok hallgatóhoz és olvasóhoz juttatva el üzenetüket. (IrodalMatt a magyarnak. Ötéves az Irodalmi Rádió. Szerkesztette Zsoldos Árpád. Miskolc, 2007. 357+6 p.)

Kamarás Klára – Ha költő vagy

Nem elég szép szavakat összefonni,
hogy hajnal, május, balzsam, kikelet…
Az igazságért tűzbe kell rohanni,
vagy hagyni kell, hogy megfeszítsenek…

Pável István – kiadom magam (részlet)

így már tudom jól van
hogy holnap
könyv alakban
kiadom magam
megcsúfolt elveimet
el nem ért terveimet
őszinte verseimet

Regényi Ildikó

Borbála

Száraz, barna kéz. Tiszta körmök. Kopott kézelő. Tízforintonként dobálja a pénzt a kávéautomatába. Amíg várja a forró italt, félreáll, némán beengedi maga mellett a boltba a vevőket. A műanyag pohárral kisétál a szemben lévő ház árkádja alá. Megviselt dobozt húz elő, cigarettát sodor, meggyújtja. A műanyag poharat az ablakpárkányra teszi. Kényelmesen kifújja a füstöt, leül a kő mellvédre, és kortyolgatja a kávéját.

Ő Borbála, a „hercegnő”.

Három éve él az utcán. A belvárosi tér egyik padján figyeltem fel rá először. Hosszú sötét haja gondosan fésült, hátra kötve, szomorkás mosolyában minden foga kivillant. Akkor is tiszta volt, és zárkózott. A többi hajléktalantól messze, elkülönülve élte mindennapjait.

Nyáron, késő őszig többször láttam, hogy a tér kis csobogó ivókútjánál megtölt két műanyag üveget vízzel. Az egyikből jóízűen iszik, a másikból kiöblögeti ételes dobozát, evőeszközeit, bicskáját. Szorosan összekötött csomagjai egyikéből törölközőt, szappant varázsol elő, és a kútnál kezet, arcot és lábat mos… Kiül a napra, rágyújt és sütkérezik.

Mikor fagyosra fordult az idő, körülnéztem, hogy a téren borozgató, káromkodó, szemetelő férfiak és nők között meglátom-e… Nem volt sehol. Egyik öreg bozontostól megkérdeztem, tudnak-e a barna hajú asszonyról.

– A „hercegnő”? A Borbála? Itt hagyott minket, szóba se áll az velünk! Magasan hordja az orrát! Ugyan mire?

– És nagyon éberen alszik! Egyik hajnalban ki akartam húzni mellőle egy szatyrot. Olyat rúgott a lábamba, hogy győztem elfutni! Ja! Aztán átköltözött a térről az utcába. Üzletzárás után a csetreszes bolt lépcsőjére telepedik. Ott van talán, én ugyan nem megyek a közelébe!

Valóban ott volt. Térdére terített papírszalvétáról vacsorázott, kis fadeszkán szeletelte a szalonnát, harapta a kenyeret, és teát ivott. Aztán az egyik méretes táskájából elővette a párnáját és a színes fonálból horgolt, vastag takarót. Avíttas paplant terített maga alá. Tavaly óta haja őszülni kezdett, első két foga kihullott…

Kemény hidegek jöttek. Találtam otthon egy kockás flanel inget, amelybe valaha műszőrmét varrtam bélésnek. Levittem magammal, és kerestem este, de két napig nem találtam. Harmadnap alkonyattájt a tér felől érkezett, cipelte alaposan becsomagolt négy szatyrát.

– Borbála! Van itt ez az ing! Magának szántam, fogadja el!

Tetőtől talpig végigmért. Arca mozdulatlan volt, sötét szeme kutakodva vizsgált. Letette a holmiját, és óvatosan nyúlt az ing után. Megforgatta, megtapogatta, és összehajtogatta.

– Jóleszjóleszjólesz…hmhmhm… – motyogta, és szatyraiba kapaszkodva faképnél hagyott.

– Én kávépénzt szoktam neki felajánlani…

– Én csak úgy, néha kétszáz forintot adok – mesélték az asszonyok a boltban.

– Sose kér és sose köszön meg semmit! – panaszkodtak a törzsvásárlók sorba állás közben.

– De mindig tiszta, és mindig mindent kifizet, soha nem próbált még elemelni semmit. Becsülöm, és sajnálom – mondta Éva, a pénztáros.

Esett a hó, mínusz 8 fokot jövendöltek a meteorológusok. Megkönnyebbülve vettem tudomásul, hogy nincs a környéken se reggel, se este.

A szociális munkások az éjszakai ellenőrzésből, teaosztásból tartottak szállító autójuk felé. Kérdeztem, Borbálát megtalálták-e?

– Meg-meg! De hajthatatlan. Igaz, jól beöltözött, a forró teát, zsíros kenyereket elfogadta, de a szállóra nem akar bemenni.

– Ilyenek közé? Csak nem képzelik! – háborodott fel. – Én kibírom, higgyék el, nekem ez a jobb!

Ma reggel megint láttam. Tízforintonként dobálta az automatába a pénzt. Várta a kávéját. Fején sötétkék sísapka, rajta a vastag kockás flanel ing, csizma, melegítő nadrág, kezén levágott ujjú kötött kesztyű. A körme most is tiszta, ahogy a műanyag pohárért nyúl.

Vajon, meddig bírja még?

Rónaky Edit

Aranyló sárgában

Rónaky Edit

Már 2006 végén, a Mohácsi Szalon kiállított munkáit nézve fölfigyeltem Oláh János elementáris kifejező erejű alkotásaira, melyek szinte kiváltak a többi közül öntörvényű, senki máséval össze nem téveszthető közlésmódjukkal. De magamnak sem tudtam igazán megfogalmazni: mi teremti ezt a hatást: az autonóm festői nyelv, a hangsúlyos színek, a határozott, erőteljes vonalak, a művek dekorativitása?

Az alkotó azt vallja magáról, hogy munkáit a fő művészeti stílusok közül leginkább a naturalizmus és az impresszionizmus jellemzi. Nézzük csak! A naturalizmus tán annyiban, hogy a személyeket, tárgyakat a maguk természetességében ábrázolja, nem cicomázza föl: *Öreg* petróleum*lámpá*ja a mi korosztályunkhoz tartozóknak épp olyan ismerős, mint vak *Koldus*a; s a *Hazafelé* című kép hajlott hátú, kocsit húzó öregasszonyában többen is nagyanyánkat láthatjuk. Ahogy – a kiállítás képeit nézve − Lenkey István megállapította: Nagyon eltalálta a kemény életet!

Aktjainak póza sem erotikától fűtött, ezek a nők nincsenek fátyollal körülvéve, nem mutatnak rafinált beállítottságot, annyiban naturálisak, hogy azt látjuk rajtuk: tán nem is „modellek", csak úgy leültek, lefeküdtek aludni önmaguk számára kényelmes, természetes testhelyzetben – lábukat maguk alá húzva, vagy éppen félig hasra fordulva. És talán ebben érhető tetten Oláh János művészetének egyedisége: valamit másként csinál, mint ahogy megszoktuk, ahogyan a konvenciók diktálnák. Még várandós anyáról is mer aktot festeni. Olyan megkapó ez a kontyos kismama, mint Bocz Gyula felsőegerszegi szobra, mely a Szűzanyát formázza áldott állapotban, gömbölydeden. (Mindkettő ritkaság!) S Oláh János aktjainak testszíne sem szokványos: ez a lilás árnyalat igen hatásossá – ahogy a művész volt iskolatársa, falubelije, Guzsván Lajosné Kleisz Katalin ny. igazgatónő fogalmazott: meghökkentővé és attraktívvá – teszi e festményeket. Ez az attraktivitás, dekorativitás jellemző a többi műre is.

Tematikáját tekintve igen gazdag ez a világ. A művész alkotó fantáziájára a dunaszekcsői táj, a természet varázsa, bibliai történetek szereplői, történelmi személyek s a mindennapok emberei és tárgyai egyaránt hatnak. A mindannyiunk által jól ismert *Bohóc* és a *Hasbeszélő* figuráinak Oláh János megformálta arcán különös erő látszik. A meghívón szereplő – s ószövetségi történetet idéző – *Boóz és Ruth* arca olyan kifejező, mintha beszélnének hozzánk. Csontváry *Marokkói tanító*jának a reneszánsz portrék teljességet sugárzó harmóniáját juttatják eszembe.

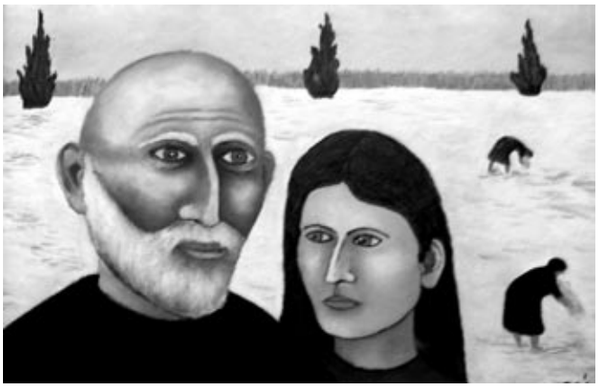

Boóz és Ruth – Oláh János festménye

Ha kellő időt szánunk e kiállított képek szemlélésére, megháláljuk, mert további érdekes dolgokat fogunk rajtuk felfedezni: Oláh *Kőasszony*a egy szobor, de megelevenedik, tekintete, arckifejezése van, sőt: élettől duzzadnak az izmai. Itt is újat, mást kapunk, amit megszoktunk. S a kép előterében nagyra növelt szobrot igen jól ellentételezik a háttér aprócska házikói.

Ha az impresszionizmus hatását keresem munkáiban, elsősorban a természeti témák gyakori választásában, a szülőföld és környéke, a fasorok, a *Telelő*, a *Dunapart*, a virágok (*Napraforgók*, *Aranyeső*) megfestésében találom meg. Még *Rajzoló*ja is kinn, a természetben, egy fatönkön vázolja föl a látványt, ahogy – gondolom – a művész maga is gyakran teszi. Van egy igen érdekes – hosszúra fogalmazott – című képe: *A kivágott eperfák helyén majd csodaszép szobrok állnak*. Két autó halad át utasokkal az eperfák tönkjei melletti úton – modern, absztrakt szobrok között (egyik szobor mintha slusszkulcsot formázna). Egy tárlatnéző szerint az a festmény üzenete, hogy van jövő, nem kell kétségbeesni a változásoktól, de én úgy vélem: ez a mű az eperfák elsiratása, a „csodaszép" jelző ironikus. (Ahogy a MOFA előtt kivágott platánsort sem pótolja a mértani szabályosságú kis borókák és az egyforma lámpaburák sora.) Ahogy az impresszionisták mesterei voltak a színek használatának, úgy Oláh János is az. S bár művein nem tobzódik a színek sokasága, visszafogottan él velük, egy-egy domináns színének azonban minden árnyalatát fölvonultatja: kedvenc sárgájának a hidegebb citromszíntől a napsütötte melegsárgáig teljes skálájában gyönyörködhetünk. A *Lufit fújó fiú* léggömbjének és a körülötte lévő levegőnek sárgás-kékes-zöldes színárnyalatai utánozhatatlanok. A napraforgók színe, a vízparton ülő fiúk szőkesége, a betlehemi érett árpamező sárgája egységbe fogja a kiállítás teljes anyagát. Mértékkel kiegészítő színeket is alkalmaz a festő: láthatjuk a zöld árnyalatait is a fűzöldtől a fáraószoborként *Vízben álló fák* mélyzöldjéig. S nagyon tudja, mikor kell odalopnia egy kis pirosat is – egy csendélet drapériájaként, a háztetők színeként, egy-egy virágfejet, az *Őszi fák* leveleit vagy a hajléktalan fiú sálját színezve.

De felfedezhető Oláh János munkáin az expresszionizmus hatása is. Nézzük csak meg az *Öregség* sokkoló ábrázolását vagy *A Mester* című képén a töviskoronás Jézust a naturalista vércseppekkel, de a lényét igazán kifejező jóságos, finom tekintetével. Oláh szubjektív élményeit expresszív formákkal és színekkel jeleníti meg. Nemcsak néz, hanem lát is – és láttat.

Hosszasan sorolhatnánk még festészetének jellemzőit: megemlítve a „kép a képben" megoldásokat a konstruktivizmus vonásaival, tematikájában a múlt értékeinek megörökítését (*Pécsi utca*, *Présházak*, *Csöngölei istálló*), a ma divatos dolgokat (*Zöldalmás csendélet*), azt érdekességeket, nem szokványos megoldásokat (*Polipos csendélet*), de lehetőséget, időt kell adni arra is, hogy ki-ki megtalálhassa a számára legfontosabb képeket. S közben elgondolkodhatunk azon: mikor lesz valaki festő, mikor lesz művész? Tán amikor a világ úgy tárul fel benne, mint senkiben azelőtt. Egy ilyen világba láthattunk bele most.

Köszönjük Oláh Jánosnak, hogy elhozta nekünk ebbe(n) a télbe(n) festményeinek és nyarának melegét, sárga napfényét, aranyát.

* * *

Elhangzott Oláh János festőművész − a VII. Mohácsi Képző- és Iparművészeti Szalon díjazottja – mohácsi kiállításának megnyitóján a Kossuth Filmszínház kamaratermében

Motesiky Árpád

A gesztei Csinyi Péter és Csinyi Márton Rózsa Sándor szabadcsapatában – 2.

Másnap reggel jelentkeztek a grófnál. Korán volt még, a nap alig bukkant elő a Tribecs hegyvonulata mögül, de a gróf már talpon várta őket számadó csikósa, Puchovszky László társaságában. A gróf magázta számadóját, mint ahogy minden gazdatisztjét és főerdészét:

− Puchovszky uram, a fiúk választottak a karámból?

− Gróf úr parancsára igen. Péter a Csinyit, a ményt választotta, Mártonnak a Szellő, a kanca tetszett. A lovakat fölszerszámoztuk, készen állnak a kiképzésre – hangzott a katonás válasz, amin Péter és Márton igazán meglepődött, mert a dolgok ily gyors folyására nem számítottak…

Az idő szaladt, alig egy hét leforgása alatt a szekerek megpakolva álltak a gímesi Forgách-kastély előtt. A bakon a kocsisok ültek, mindegyik szekéren ketten. Elöl Molnár Ferenc a legöregebb és legtapasztaltabb kocsis. Péter alatt a Csinyi nyugtalanul táncolt, Szellő, Márton lova pedig a fejét kapkodta, mintha érezte volna a ló is, hogy nagy útra indul. Aztán a gróf búcsúzó szavai után elindult a karaván az októberi pirkadatban a Zsitva völgye felé, mert úgy gondolták, hogy azon az útszakaszon kevésbé érheti inzultus, támadás a Komáromba tartó rakományt…

Verebélyen volt az első állomás, ahol a község szélén a mocsarasrét mentén, a magasra nőtt nyárfák alatt pihenőt tartottak. A falatozókosarakból harapnivaló került elő, amit aztán borocskával öblítettek le. Miután a lovak is elfogyasztották az eléjük tett abrakot, Molnár Ferenc parancsára fölkerekedtek, és elindultak Udvard felé.

Bizony későn, úgy éjfél tájban értek Udvardra, ahol az útmenti csárdában még pislákolt egy elárvult mécses. A zajra előjött a kocsmáros és örömmel fogadta a vendégeket. Szép októberi éjszaka volt, a legények nem nagyon vágytak ágyikó után, a kocsisok sem óhajtották a kényelmet, az ivóban csak úgy az asztalokra borulva pihentek. Mindegyik szekérnél maradt egy-egy ember, aki felügyelt a rakományra. Nyugodt éjszaka volt, reggel a tyúkokkal ébredtek, de először ellátták a jószágot, majd megreggeliztek. Ezúttal a kocsmárosné által készített rántotta, kolbásszal kiegészítve volt a menü. A kocsmáros lánya, szép szál virág, frissen fejt tejjel kínálta a vendégeket. A legények bizony elfogadták, talán csak a csillogó szemű lány kedvéért…

A harmadik vagy negyedik napon érkeztek Komáromba, ahol a várparancsnokot, Majthényi alezredes urat keresték, akinek átadták a gróf levelét. Miután az alezredes elolvasta gróf Forgách levelét, derűs, mosolygó arccal fordult a Zoboraljáról érkezők felé. A levélben szó volt arról is, hogy majd télen érkezik rakomány Gímesről vadhúsokból és házi sertéshúsból. Most a várparancsnokot az a két legény érdekelte, akikről szó esett a levélben. Imigyen szólt a társasághoz:

− Hol van az a két legény, aki katonának szeretne beállni a haza védelmére?

Péter és Márton lepattant lováról, nagyon meglepődtek. Egyrészt, mert nagyon fiatalnak találták a várparancsnokot, idősebb emberre számítottak, másrészt viszont, hogy mindjárt velük kezdi a fogadtatást. Péter volt a szószóló:

− Ezredes úrnak alásan jelentem, mi volnánk azok! – mondta Péter katonásan, amit Borbély Balázstól, a katonaviselt őrmestertől tanult.

Az alezredes egy picit szúrós tekintettel rájuk nézett, majd ismét mosolyogva megszólalt:

− Nono, nem vagyok még ezredes, de köszönöm, hogy előlegezitek nekem az ezredesi rangot! Látom, derék legények vagytok, ami majd a honvédfeladatokat illeti, megtanuljátok. Bíró hadnagy úrra bízlak benneteket, a többi az ő dolga. Hol van Bíró hadnagy? – nézett körül az alezredes.

Nevének hallatán Bíró hadnagy előlépett:

− Ezredes úr… − de az alezredes közbevágott.

− Látom hadnagy, hogy kegyelmed sem ismeri a honvédi rangokat! – ezen aztán derült mindenki.

− Bocsánat, alezredes úr, megtévedtem. Ennek a két szép katonának való legény láttán megzavarodtam – mentegetőzött a hadnagy, aki idősebbnek látszott – idősebb is volt – Majtényi alezredesnél.

− Rendben van, leléphetnek – végzett az alezredes és sarkonfordult. Helyette aztán segédtisztje intézkedett a rakományról. A legények pedig elbúcsúztak földijeiktől, majd követték Bíró hadnagyot, aki már a lován ült.

Közrevették a hadnagyot, lovaik poroszkáltak kifelé a komáromi erődből.

− Szép lovaitok vannak, gazdag emberek lehettek, ha ilyen szép paripákra volt pénzetek – kezdte Bíró hadnagy a beszélgetést.

− A lovakat gróf Forgách Károlytól kaptuk a haza védelmére – válaszolta Péter.

− Gazdag és jó ember lehet a ti grófotok, ha ilyen paripákról gondoskodott. De ismerkedjünk meg először… Amint hallottátok, Bíró hadnagy vagyok, de ettől a pillanattól szólítsatok Csecse Flóriánnak és nektek is más nevet kell választanotok, mert, aki Rózsa Sándor szabadcsapatába lép, annak a nevét otthon kell hagynia. A lovadat hogyan hívják? – fordult Csecse Flórián Péterhez.

− Csinyi a neve, hadnagy úr – válaszolt Péter.

− Mondtam, hogy ne szólítsatok hadnagynak, Csecse Flórián vagyok. A te lovad neve? – fordult Mártonhoz.

− Szellő a neve, Flórián bácsi – válaszolta Márton.

− Látjátok, fog ez menni!… Csinyi, Szellő, a Szellő az nem jó, de a Csinyi az igen! – gondolkodott hangosan a bácsinak szólított Flórián.

− Miről beszél, Flórián bácsi? – kérdezte Péter.

− Hát arról, hogy milyen nevet adjak nektek. A ti nevetek Brath vagy Bart, szinte kimondhatatlan, nomeg aztán az a szokás járja, hogy az eredeti családi nevét, mint mondtam, mindenki otthon hagyja. Szóval a Csinyi az nagyon hozzátok illő, mert csinosak vagytok, derék legények vagytok, maradjunk annál, hogy Csinyi Péter és Csinyi Márton lovagol most velem. Gyakoroljátok, mert mire a táborba érünk, a régi neveteket felejtsétek el – hangzott Csecse Flórián keresztelő beszéde…

Az erődítményt elhagyván egy tanya felé vették útjukat a Duna mentén, szemben a nagy folyó folyásával. A fiúk elcsodálkoztak a hatalmas folyón, Márton megjegyezte:

− Rengeteg hal lehet ebben a nagy vízben…

Csecse Flórián felnevetett:

− Talán halászok vagytok, fiaim?

− Nem, de szoktunk halászni és vadászni is – válaszolta Péter.

− Erről jut eszembe… Kellene nektek valamilyen tisztességes foglalkozást találni, mert, ha azt mondom, hogy parasztok vagytok, a többiek kinevetnének – magyarázta Flórián.

− Miért, nem szégyen az! A paraszt nemcsak szántani meg kapálni tud, hanem tud kaszát kalapálni, élesíteni, fából kapanyelet faragni és a kovácsnál is tud segíteni a lópatkolásnál, vagy a szekér kerekeinek vasalásánál. Én nem szégyenlem, hogy paraszt vagyok és szeretném látni azt a fickót, aki engemet ezért kinevet! – mondta Péter öntudatosan és kihúzta magát a nyeregben.

(folytatjuk)

Humor*zsák*

Szigetvári-Szattinger Krisztián
2/3 oldala
Szigetvári János szellemében

Szökőévi szójátékok

Bankármaci = Pénz**mosó**medve
Mocsári számítógép = L**á**ptop
Öregasszony körmöt vág = Ma**m**ikűr
Particsökkentés = Zs**ú**rleszívás
Mit kiabál a csősz az almatolvajok után? = Deli**csessz**étek meg!
Angol erkélyen tárolt húsféle = **Balkon**szalonna
Nyugdíjas-kedvezmény = A**gg**ció
Karácsonyi ultiparti = **Betli**hem
Recés élű írás az újságban = Cik**K**cakk
Angol Mikulás (aki sárga az irigységtől) = **Yellow** Pukki
Meglepő irattartó = Dossz**JÉ**!
Mi történik a felajzott hispánnal? = Fel van **spannyolva.**
Szláv nosztalgiaváros = Retro**grád**
Nemzeti érzelmű medve = **M**acionalista
Madárvájat = Gyurgy**alag**út
Halálos beteg denevér = **Bőr**rák**egér**
Képtelen alkohol = **Nonszesz**
Boszorkány-topmodell = **Merlin** Monroe
Mit csináltak az amerikaiak az 1941-es japán támadáskor? = **Pörl**háborodtak!
Mit csinálnak a szüreti mulatság résztvevői? = **Borig** áznak.

S végezetül

Miért teszi az üzletember a mosógépbe a zakóját úgy, hogy pénzt hagy benne?
– Hogy jól **megforgassa**!!!

A NEGATIVE ART PROD.
bemutatja:

THE MISSION + Dead Guitars + Variola koncert
Budapest, 2008. február 18., hétfő, 19:00 óra
Helyszín: A 38 Hajó
További jegyinformáció:
www.negativeart.hu

A CONCERTO Kft.
bemutatja

NIGHTWISH + Pain koncert
Időpont: 2008. március 5., 19:00
Helyszín: Budapest, Jég és Rendezvény Centrum

További információ:
www.concerto.hu, www.jerce.hu

Rónaky Edit

Humor

Híres emberek jellemzése dióhéjban – Feleki László tollából

Pindarosz – Csodálatos ihletésű ünnepi költeményeket rendeltek nála.

Platón – Idealista filozófus, akinek rendszere éppen túlságos érthetősége miatt sok cáfolatot szenvedett el.

Plautus, Titus Maccius – Aki nem háborodott fel a humorán, nevetni tudott rajta.

Poe Edgar Allan – Kísértetiesen jó költő.

Pompadour, Antoinette Paisson, marquise – Szerves része volt XV. Lajos uralmának.

Prokrusztész – Hitt az ember halandóságában és az ágy állandóságában.

Proust, Marcel – Nagy művében a múlt megjelenítésére törekedett, mert úgy találta, hogy az idő nem vész el, csak átalakul emlékké.

Puccini, Giacomo – Kezdik neki megbocsátani zenéje dallamosságát.

Puskin, Alekszandr Szergejevics – Csak tollal volt legyőzhetetlen.

Pürrhosz (Pyrrus) – Tapasztalta, hogy a győzelemből is megárt a sok.

Püthagorasz (Pythagoras) – A filozófiában is átfogó elme volt, s mint vallásalapító azokat tömörítette maga köré, akik hittek a számokban.

Rabelais, Francois – Az illemtan megírását másokra bízta.

Rahmaninov, Szergej Vasziljevics – Nem a legnagyobbak közül való, éppen hogy csak halhatatlan.

Racine, Jean – Azt a forradalmi gondolatot képviselte az irodalomban, hogy a tragédia hősei életben is maradhatnak.

Raffaello di Giovanni Santi – Még az aszimmetriát is a tiszta harmónia szolgálatába tudta állítani.

Rákóczi Ferenc, II. – A szabadság kivívása helyett kénytelen volt megelégedni a halhatatlansággal.

Rákosi Mátyás – Üldözött kommunista, majd kommunistaüldöző.

Logika- és memóriafejlesztés

Gyufarejtvény

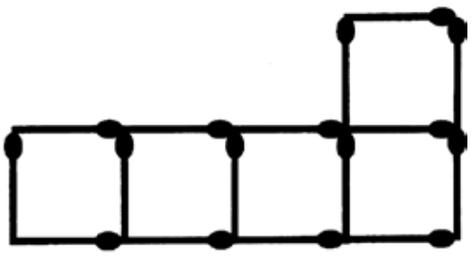

Az ábrán látható öt négyzetet 3 szál gyufa áthelyezésével kell úgy alakítani, hogy csak négy négyzet legyen. Ugyanebből az öt négyzetből – az eredetiből – 4 szál gyufa áthelyezésével hogyan lesz hat négyzet?

Csigavonalban

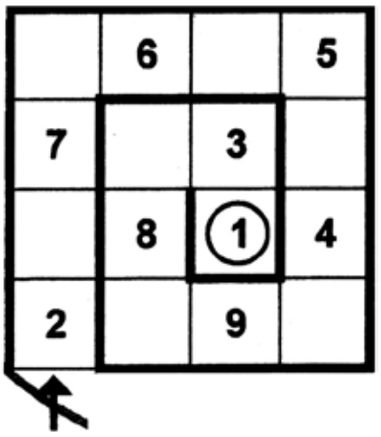

A nyíl irányában elindulva kell kitenni a műveleti jeleket a számok közé úgy, hogy az eredmény 1 legyen!

Egyformák?

Az 5 fej közül csak kettő egyforma. Melyik kettő?

Dupla

A rajzon minden tárgy duplán szerepel, kivéve egyet. Melyik ez?

Tér-kép

A szöveg melletti képben felfedezhető egy elrejtett ábra, mégpedig térben érzékelhető!

A háromdimenziós kép úgy válik láthatóvá, ha a képet szorosan az orrunk alé tartva, a részletekre nem figyelve nézzük, majd lassan eltávolítjuk magunktól – olvasótávolságban kiderül, mi rejtőzik a képen!

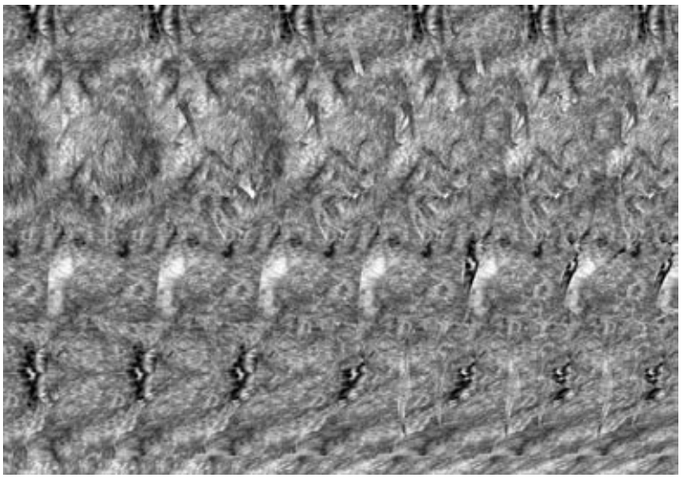

Torzsok Lajos gyűjteményéből

Az Alexandra Kiadó könyv-újdonságai

Az év természetfotói – Magyarország 2007.
245x245 mm, 160 oldal, ára: 4999 Ft

A Magyar Természetfotósok Szövetsége – amelynek tagjai a világ legfontosabb természetfotó-pályázatain sorra remekelnek, és akiket egyre másra hívnak meg a nagy nemzetközi szakmai fesztiválokra – immáron tizenöt éve minden esztendőben pályázaton kutatja fel az év legjobb magyar természetfotósát. Ez az album a 2007-es termés legjavát mutatja be.

Maria Teresa Feraboli:
A világ legszebb terei
190x360 mm, 216 oldal, ára: 5999 Ft

A kötet lenyűgöző utazás az építészeti és várostervezési törekvések frigyéből létrejött városi közösségi tér történetében. A köztér, amely a nyugati civilizáció markáns jelképeként Európából kiindulva hódította meg Ázsiát, Amerikát és Óceániát, fejlődése során fokozatosan vált a városi autonómia, az egyházi hatalom és a kereskedőréteg megerősödésének szimbólumává, utóbb pedig az egymást követő uralkodók és kormányok önmaguk által emelt emlékművévé, míg a tizenkilencedik és huszadik században létre nem jött a mindnyájunk által jól ismert társadalmi és városszerkezet.

Riccardo Niccoli: A repülés története
Leonardo da Vincitől az űr meghódításáig
215x295 mm, 320 oldal, ára: 4999 Ft

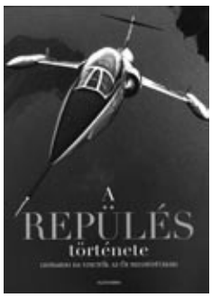

Könyvünk a repülésről, az ember talán legősibb álmáról szól. Érdeklődéssel forgathatja bárki, akit még napjainkban is álmélkodással tölt el a repülőgépek látványa. Részletesen foglalkozunk Leonardo da Vinci futurisztikus repülő gépezeteivel éppúgy, mint korunk legmodernebb géptípusaival és rendszereivel.

* * *

A kiadó weboldala www.alexandra.hu címen található.

Könyvajánló

Schmidt Pál, Süle Tamás: Az irgalmasok pécsi kórházának története

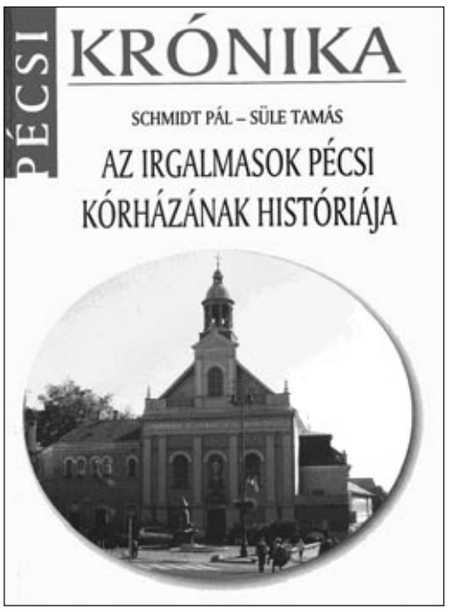

Hézagpótló téma föltárására vállalkozott két pécsi főorvos, akik a nagy múltú egészségügyi intézmény történetét dolgozták föl. Jogosan tették ezt már csak azért is, mert sebészként, illetve belgyógyászként hosszú időt töltöttek el gyógyítással itt.

Minden egy nagylelkű pécsi polgár, Krautsack János György tímár és molnár 1796-os adományával kezdődött, az ettől eltelt gazdag időszakot dolgozták föl a szerzők. Schmidt Pál áttekintést nyújtott a rend születésének történetéről, majd Süle Tamás tekintette át a kórház történetét az alapítástól az 1950-es államosításig, majd az egyetem belgyógyászati klinikájának története következik 1998-ig. Schmidt Pál elemzését olvashatjuk végül az egyetem II. számú Sebészeti Klinikájának történeti áttekintéséről 1951-től 1999-ig.

Mindkét nagy szerkezeti egység után tartalmas függelék következik, amelyek működésüket meghatározó neves professzorokról, az ott dolgozó orvosokról, ápolókról, a kórház többi dolgozójáról szólnak nagy szakmai fölkészültséggel, adat- és illusztrációs gazdagsággal. A tartalmas kötet jó összképet nyújt ezt a nevezetes intézményt mindig is jellemző magas tudományos és szakmai színvonalról, emberségről. Segítségével méltán emelkedett a klinika azzá a jelentős gyógyítási intézménnyé, amelynek oly sokan köszönhetik (köszönhetjük) fölépülésü(n)ket, egészségü(n)ket az évszázadok folyamán. És azt se felejtsük el kijelenteni, hogy nem akármilyen színvonalú helytörténeti mű született, hála a szerzők mellett a kiadó Házmester '98 Kft.-nek és vezetőjének, Andrell Tamásnak.

DR. VARGHA DEZSŐ

SZJA 1%

Káplár László Emlékére
Kulturális Alapítvány
18326859-1-02

Székely Szövetség
Adószám: 19232685-1-17

Míves Tojás Múzeum
Míves-Kézmíves KHt.
Zengővárkony
Adószám: 20655516-2-02

Misina Természet- és Állatvédő
Egyesület, Pécs
Adószám: 18303841-1-02

Hotel Béda Idősek Otthona
Kölked
21137989-1-02

Szociális Háló Egyesület
Adószám: 18306703-1-02

„Szemem Fénye"
A Beteg Gyermekekért
Alapítvány
Adószám: 18321407-1-02.

Tegnapután Országos Cigány
Kulturális Egyesület
18250547-1-43

» Rádióműsor «

MR6 – A RÉGIÓ RÁDIÓJA
A Magyar Rádió Pécsi Körzeti és Nemzetiségi Stúdiója

Műsorrend magyar nyelven, hétköznapokon:

5.00 Hajnal-táj (MR1 – Kossuth Rádiótól)

HAJNALTÓL REGGELIG FM 101.7 MHz
Szerkesztők:
Orbán Violetta, Fábián Mária, Gungl László, Kovács Miklós, Zsoldos László, Nagy Gábor

6.00	Műsorkezdés, hírek röviden
6.10	Meteorológiai körkép
6.15	Dél-Dunántúli Krónika
6.23	Regionális lapszemle
6.30	Hírek, közlekedési információk
6.38	Sportösszefoglaló
6.45	A Dél-Dunántúl híreiből
6.52	A nap témája – riportban
7.00 – 8.00	Az előző óra menetrendje
8.00	Hírek
8.05 – 9.00	Magazinóra riportokkal
9.00 – 12.00	Itthon vagyunk! Benne többek közt: Auto-motor 101.7, Jelige, Zöld jelzés, Fogadó, Zenejubilista, 4-es Retró, Magyar zenék órája, Blues – női magazin
12.00	Déli Dél-Dunántúli Krónika
12.30	Nótaszó

DÉLUTÁN FM 101.7 MHz

13.00	Friss Juice – szórakoztató műsor Varga Zoltánnal
16.00	Dél-után – a Régió Rádió zenés magazinműsora *Szerkesztők: Varga László, Nagy Gábor, Fábián Mária, Kis Tünde, Zsoldos László, Kovács Miklós*
17.30	Esti Krónika
18.00	Estidőben! – szórakoztató műsor telefonos játékokkal és oldies-slágerekkel, nosztalgia-muzsikával 22 óráig
22.00-tól:	Petőfi éjszaka

Hétvégi műsorrend magyar nyelven:

Szombat

8.00 – 12.00	Jó pihenést! – szórakoztató műsor, benne többek közt: Ez történet a 7-en a 101.7-en: az elmúlt napok összefoglalója Négyes Retro – régi nagy slágerek a 4-es stúdióból Telefonos játékok
12.00	Déli Krónika
12.30	Nótaszó
13.00	Jelige – Apróhirdetések „nagy” története után kutakodik *Orbán Violetta, Fábián Mária, Erdei Krisztián, Kovács Miklós és Zsoldos László*
14.00	Édes Éter – interaktív telefonos kívánságműsor 18 óráig *Szerkesztő: Császár Andrea és Erdei Krisztián* Telefon: 72/518-318 SMS-vonal: 30/30-30-233
18.00	Készülj az estére! A zene java
22.00-tól:	Petőfi éjszaka

Vasárnap (hírek óránként)

8.00	„Kapocs” – ökumenikus magazin
9.00	Művészbejáró, Somogyi magazin, Tolnai magazin, Baranyai magazin (forgóban)
10.00	Régió-portré
11.00	Telefonos kívánságműsor
12.00	Déli Krónika
13.00	Régió portré ismétlés
14.00	Komolyzenei kaleidoszkóp, Lemezbörze
15.00	Ismétlőóra
16.00	„MÁS” – a Dél-Dunántúlon élő kisebbségek magyar nyelvű műsora
17.00	Pannon koncerttükör – a Pannon Filharmonikusok Pécs és a Régió Rádió közös műsora (A sorozat szerkesztője: Kovács Attila)
18.30	Opera-félóra – érdekességek az opera világából

NEMZETISÉGI MŰSORAINK AZ MR4 ORSZÁGOS ADÁSBAN:

Horvát nyelven:
AM 873 KHz 8.00 – 10.00
Német nyelven:
AM 873 KHz 10.00 – 12.00
Szerb nyelven:
AM 873 KHz 14.00 – 16.00

AZ MR6 PÉCSI RÉGIÓ RÁDIÓJÁNAK ELÉRHETŐSÉGEI:

Telefon: 72/518-333
Fax: 72/518-320
E-mail: regioradio@radio.hu
Net: www.mr6.hu
Keresse az MR6 régió rádiót az iwiw-en is! www.iwiw.hu

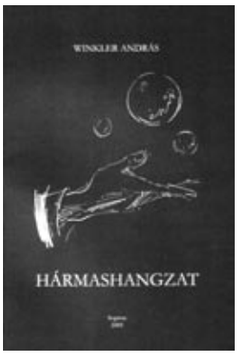

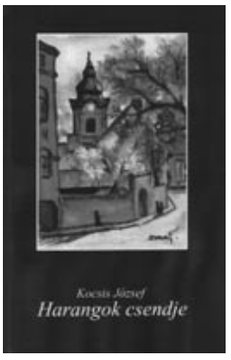

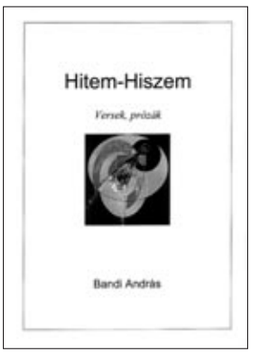

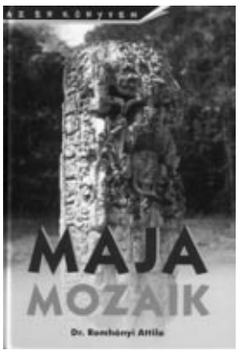

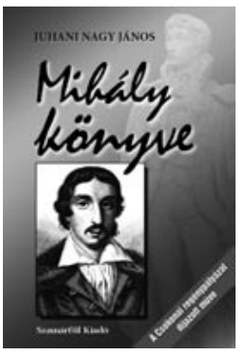

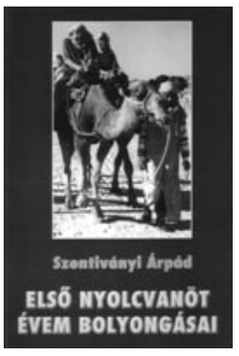

Könyvajánlónk

Február – *Télutó, Böjtelő hava*						
H	**K**	**Sze**	**Cs**	**P**	**Szo**	**V**
				1	2 ♠	3 〰
4 L	5 ❄	6 ❄	7 ○	8	9	10
11 ♠	12 ♠	13 ❄	14 ⊙	15 〰	16	17
18 ♠	19 ♠	20 〰	21 ●	22	23 ♠	24 ♠
25 ♠	26 〰	27	28 ♠	29 ◎		

Kéri János

⊙ Első negyed ○ Újhold 〰 Köd
◎ Utolsó negyed ♠ Csapadék ❄ Hó
● Telihold L Lehűlés

Megjegyzés: Az újhold (○) előtt és közben hidegfronti hatás várható. A telihold (●) előtti napokban és közben melegfronti hatás várható.

Havi ételajánlat – Farsangi szelet finom burgonyakörettel

Kéri Jánosné

Hozzávalók (4 személyre): 8 szelet sertéskaraj (esetleg csirke- vagy pulykamellfilé), 2 evőkanál liszt, késhegynyi törött bors, 3-4 evőkanál étolaj, 1 dl fehér bor, 1 dl paradicsomlé (vagy sűrített paradicsom hígítva), 1 fej közepes nagyságú vöröshagyma, ízlés szerint só; a körethez: 1 kg burgonya, 4 db tojás, 2 evőkanál tejföl, 2 evőkanál tej, só, vaj vagy olaj a tál kikenéséhez.

Elkészítése: A hússzeleteket kicsit kiveregetjük, meghintjük kevés sóval, gyors mozdulattal megfordítjuk az örölt borssal elkevert lisztben. Forró olajban elősütjük a lisztbe forgatott hússzeletek mindkét oldalát, aztán a szeleteket kiszedjük és melegen tartjuk. A megmaradt olajban megfuttatjuk az apróra vágott vöröshagymát, beletesszük az elősütött hússzeleteket, ráöntjük a bort és a paradicsomlét, ha szükséges, utánsózzuk, és lefedve puhára pároljuk. (Ha a leve közben elfő, kevés vízzel pótoljuk.) A finom, szaftos húst az alábbi körettel tálaljuk: Héjában megfőzünk 1 kg burgonyát sóval, babérlevéllel. Amíg fő, 4 db tojást is keményre főzünk. Ha a krumpli kihűlt, megtisztítjuk, karikákra vágjuk, és a szintén felkarikázott tojással rétegezve, rétegenként kicsit megsózva lerakjuk egy kivajazott tűzálló tálba (ahogyan a rakott krumplit is szoktuk). Tetejére 2 evőkanál tejjel elkevert 2 evőkanálnyi tejföl locsolunk, és 20-25 percen át pirítjuk a sütőben.

KÉRI JÁNOSNÉ (Nagyvenyim)

Februári névnapok

1. péntek	Ignác, Virgínia
2. szombat	Karolina, Aida
3. vasárnap	Balázs
4. hétfő	Ráhel, Csenge
5. kedd	Ágota, Ingrid
6. szerda	Dorottya, Dóra
7. csütörtök	Tódor, Rómeó
8. péntek	Aranka
9. szombat	Abigél, Alex
10. vasárnap	Elvira
11. hétfő	Bertold, Marietta
12. kedd	Lídia, Lívia
13. szerda	Ella, Linda
14. csütörtök	Bálint, Valentin
15. péntek	Kolos, Georgina
16. szombat	Julianna, Lilla
17. vasárnap	Donát
18. hétfő	Bernadett
19. kedd	Zsuzsanna
20. szerda	Aladár, Álmos
21. csütörtök	Eleonóra
22. péntek	Gerzson, Zétény
23. szombat	Alfréd
24. vasárnap	Mátyás
25. hétfő	Géza
26. kedd	Edina
27. szerda	Ákos, Bátor
28. csütörtök	Elemér
29. péntek	Szökőnap

Ez a Hetedhéthatár 231. száma

08002
9771418 109005

Február 8., péntek
Pécs: Kortárs képzőművészeti kiállítás és vásár a Pécsi Műhelygalériában (Várady Antal u. 5/a). Nyitva: kedd-péntek 12-17 óra, szombat: 9-12-ig.
Nagyatád: Kraumann Erik (1907−1978) nagyatádi festőművész, rajztanár kiállítása születésének 100. évfordulója alkalmából a Városi Múzeumban. Megtekinthető: február 29-ig.
Kaposvár: Pozsár Lajos népi iparművész kiállítása a Töröcskei Közösségi Házban március 17-ig.
Kaposvár: Haragos Zoltán és Plájás István erdélyi fotóművészek kiállítása a Kaposszentjakabi Művelődési Házban. Megtekinthető: március 7-ig.
Kaposvár: Csonka Béla fotóművész kiállítása az Együd Galériában. Megtekinthető: február 18-ig.
Szekszárd: Art'999 Képzőművészeti Egyesület jubileumi kiállítása a Babits Mihály Művelődési Házban, február 21-ig
Pécs: Régi erdélyi képek − Körtesi Károly kiállítása a Mecseki Fotóklub Halász Rezső galériájában február 24-ig. Civil Közösségek Háza, Szent István tér 17. Lásd: 12. oldal.

Február 11., hétfő
Kaposvár: Bóka Dezső festőművész kiállításának megnyitója a Toponári Művelődési Házban. Megtekinthető: március 14-ig.

Február 12., kedd
Pécs: 18 óra – Törőcsik Mari Filmklub. Vasvirág – rendezte: Herskó János, 1958. Művészetek és Irodalom Háza

Február 13., szerda
Dombóvár: Muzsikáló Farsang – Regionális Kamarazenei Találkozó, Művelődési Ház.

Február 14., csütörtök
Kaposvár: Petlánovics József festőművész kiállítása a Kaposfüredi Művelődési Házban. Megtekinthető: március 3-ig.
Kaposvár: 17 óra – Beatles Klub … nemcsak klubtagoknak az Együd Árpád Művelődési Központban

Február 16., szombat
Gyékényes: Téli madárparadicsom Gyékényesen – téli túra a Kotró-tó környékén. A Duna-Dráva Nemzeti Park rendezvénye (www.ddnp.hu)
Pécs: World Press Photo kiállítás a Művészetek és Irodalom Házában. Megtekinthető március 7-ig
Pécs: 19 óra – Klenyán Csaba és Rozmán Lajos klarinétművészek koncertje a Művészetek és Irodalom Házában

Február 18., hétfő
Dombóvár: Udvari bolondok – Varga Gábor keramikusművész kiállítása a Művelődési Házban, március 8-ig

Február 19., kedd
Pécs: 18 óra – Törőcsik Mari Filmklub. Déryné, hol van? Rendezte Maár Gyula, 1975. Művészetek és Irodalom Háza.
Pécs. 19 óra – Egy kis esti fizika. Sebestyén Zoltán: Filléres kísérleteim. Dominikánus Ház.

Február 20., szerda
Kaposvár: 18 óra – COMPUR Fotóklub kiállításának megnyitója az Együd Galériában. Megtekinthető: március 8-ig.

Február 22., péntek
Nagykanizsa: 18 óra – „Csend(es) város" – Kovács Krisztián és Horváth Zoltán fotósok kiállítása a Hevesi Sándor Művelődési Központban. Megtekinthető: március 14-ig
Dombóvár: Rockfarsang a Művelődési Házban

Február 23., szombat
Dombóvár: Reneszánsz Farsang a Művelődési Házban
Kaposvár: 15 óra – „Egy csipet reneszánsz" – történelmi játszóház, zene, tánc- és harcászati bemutató. Közreműködik: Fekete Hollók Rendje, Újhelikon Reneszánsz Zenei Műhely. Együd Árpád Művelődési Központ.

Február 25., kedd
Pécs: 18 óra – Törőcsik Mari Filmklub. Hosszú alkony. Rendezte Janisch Attila, 1997. Művészetek és Irodalom Háza.
Nagykanizsa: 19 óra – A semmittudás egyeteme – Sándor György humoralista önálló estje a Móricz Zsigmond Művelődési Házban
Pécs: 19 óra – Beethoven összes zongoraszonátája – Király Csaba zongoraestje. Művészetek és Irodalom Háza

Február 28., csütörtök
Dombóvár: Filharmónia – Táncok. Weiner Leó és Csajkovszkij műveiből a Pécsi Szimfonietta előadásában a Művelődési Házban

Március 4., kedd
Pécs: 17 óra − Duna-Dráva Nemzeti Park Klub – Márkus András: Gyalogszerrel az Alpokban. Helyszín: Tettye, Oktatási Központ.

Március 7., péntek
Pécs: 20 óra – Ballada a senki fiáról – Faludy György művei Hobóval és Nagy Szabolccsal. Művészetek és Irodalom Háza.

Március 8., szombat
Sikonda: El a kerekekkel! – Békamentés a DDNPI munkatársaival Sikondán, majd ismerkedés a békákkal a pécsi Akvárium-Terráriumban. (www.ddnp.hu)
Nagybajom: Nőnap a Boronka-melléken: kakasmandikók és tavaszi tőzikék – jelvénygyűjtő túra (www.ddnp.hu)

web-oldalunk: www.hetedhethatar.hu